

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล**

นายสมโชติ พุทธิชาติ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**People Participation to Water Resources Management, Sub basin La-ngu,
Satun Province**

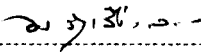
Mr. Somchot Puttachart

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University
2009**

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล
ชื่อและนามสกุล นายสมโชค พุทธิชาติ
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วรากรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรากรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป)

.....
(รองศาสตราจารย์ อังฉรา ชีวะตระกูลกิจ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

ผู้ศึกษา นายสมโชค พุทธชาติ รหัสนักศึกษ 2513007480

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์

รุ่งเรืองกลกิจ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา(1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (3) ปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อาศัยในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่

ผลการวิจัย พบว่า (1) ประชาชนในน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.96) (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ อาชีพ การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน ประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความไม่คาดหวังในผลประโยชน์ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และการรับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ประชาชนที่มีปัจจัยดังกล่าวมากจะส่งผลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรน้ำมากขึ้น (3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่า มีปัญหาหลัก 3 อันดับแรก คือ (ก) ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 63.3 (ข) ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 50.5 (ค) ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 25.3

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จังหวัดสตูล

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาติดตาม แนะนำ และตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบ ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ท่าน พร้อมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามและสนับสนุนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นายสัญญา มั่นทางกูร ผู้อำนวยการส่วนวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้า และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานในส่วนวิชาการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 ที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ นางบุษราคัม พุทธชาติ ภรรยาที่เป็นกำลังใจในการศึกษา และได้รับแรงใจจาก นายพิชณูคม์ พุทธชาติ เด็กชายพุทธิพัฒน์ พุทธชาติ บุตร ซึ่งมีคุณค่าทางด้านจิตใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ให้กำลังใจในการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตตลอดมา จนสำเร็จ

สมโชติ พุทธชาติ

กรกฎาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามเชิงปฏิบัติการ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	13
กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	29
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	31
การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	35
กรมทรัพยากรน้ำ	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
การแปลผลข้อมูล	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
ตอนที่ 2 ลักษณะข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร	66
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	77
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล	82
ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วม การบริหารทรัพยากรน้ำ	112
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	114
สรุปการวิจัย	114
อภิปรายผล	119
ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	135
ก แบบสอบถามการวิจัยและการทดสอบ	136
ข แสดงผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)	146
ค การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	150
ง บันทึกข้อความและประวัติผู้ทรงคุณวุฒิ	155
ประวัติผู้ศึกษา	158

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การวิเคราะห์ความหมายของการมีส่วนร่วม 16
ตารางที่ 2.2	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 22
ตารางที่ 2.3	บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม 3 ระดับตามแนวคิดของ Arnstein 25
ตารางที่ 2.4	แสดงระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น 27
ตารางที่ 2.5	ปัจจัยที่มีผล/ ส่งผล/ มีอิทธิพล/ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน 51
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรแต่ละอำเภอ ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู 57
ตารางที่ 3.2	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรแต่ละตำบล ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู 58
ตารางที่ 4.1	ความถี่ ร้อยละ ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง 63
ตารางที่ 4.2	ความถี่ ร้อยละ ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่าง 66
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านภาวะผู้นำ ของผู้บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 69
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ หน่วยงาน 70
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ 71
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 72
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านความคาดหวังในผลประโยชน์ 73
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร 74
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ 75
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชน ด้านการบริการฝึกอบรม 76

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม.....	77
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	78
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไข้ปัญหา	79
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน.....	80
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา	81
ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามเพศ	82
ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามอายุ	83
ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามอายุ	84
ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระดับการศึกษา	84
ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามสถานภาพ	86
ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพ	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามสถานภาพ	88
ตารางที่ 4.23/1 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามสถานภาพ	89
ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามสถานภาพ	89
ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	90
ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามรายได้	90
ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามรายได้	92
ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามรายได้	92
ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามอาชีพ	93
ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามอาชีพ	94
ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามอาชีพ	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามอาชีพ	95
ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ	96
ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการดำรงตำแหน่ง/เคยดำรง ตำแหน่งในชุมชน	97
ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็น สมาชิกกลุ่มในชุมชน	98
ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะที่ดินทำกิน หรือประกอบอาชีพ	99
ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามกรรมสิทธิ์ของที่ดิน	100
ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะห่างระหว่างที่พักอาศัย กับแหล่งน้ำ	101
ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	102
ตารางที่ 4.40 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามประเภทของสื่อ ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ..	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.41 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามประเภทของสื่อ ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ...	104
ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามประเภทของสื่อ ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ...	105
ตารางที่ 4.43 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	106
ตารางที่ 4.44 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	107
ตารางที่ 4.45 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	108
ตารางที่ 4.46 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้าน การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	109
ตารางที่ 4.47 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	110
ตารางที่ 4.48 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ	111
ตารางที่ 4.49 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหาร ทรัพยากรน้ำ	112
ตารางที่ 4.50 จำนวน ร้อยละ ข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ	113

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	7
ภาพที่ 2.1 แสดงขอบเขตกลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล	54
ภาพที่ 2.2 แสดงขอบเขตการปกครองในพื้นที่กลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดระเบียบเพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศไทย ในด้านกระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการดำเนินการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ เป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระดับลุ่มน้ำและระดับประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน แต่วิกฤตปัญหาทรัพยากรน้ำมีอย่างต่อเนื่องทุกปีจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และน้ำเสีย ก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียงบประมาณในการแก้ปัญหา ดังกล่าวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ปัญหาหลักที่ก่อให้เกิดวิกฤตดังกล่าว คือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โดยทรัพยากรน้ำไม่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนจะคิดและมองปัญหาในส่วนที่ตนได้หรือเสียประโยชน์ มิได้มองปัญหาแบบเชื่อมโยงเป็นองค์รวม ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงมีความสำคัญที่จะส่งผลถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหา

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการแบ่งลุ่มน้ำมาตลอด จนในปี พ.ศ. 2538 คณะอนุกรรมการศูนย์ข้อมูลสารสนเทศอุทกวิทยา (น้ำผิวดิน) คณะกรรมการอุทกวิทยาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้แบ่งลุ่มน้ำในประเทศไทย และจัดทำเป็นมาตรฐาน 25 ลุ่มน้ำหลัก และ 254 ลุ่มน้ำสาขา พร้อมแผนที่เชิงเส้น โดยแยกเป็นแต่ละลุ่มน้ำ แสดงรายชื่อ รหัสลุ่มน้ำหลักและลุ่มน้ำสาขา ในส่วนของพื้นที่ภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปประกอบด้วย 5 ลุ่มน้ำหลัก ได้แก่

1. ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (รหัสลุ่มน้ำที่ 21)
2. ลุ่มน้ำแม่น้ำตาปี (รหัสลุ่มน้ำที่ 22)
3. ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (รหัสลุ่มน้ำที่ 23)
4. ลุ่มน้ำแม่น้ำปัตตานี (รหัสลุ่มน้ำที่ 24)
5. ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก (รหัสลุ่มน้ำที่ 25)

การจัดการทรัพยากรน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่มีเอกภาพ มีความซ้ำซ้อน และไม่มีเจ้าภาพที่แท้จริง แม้มีการปฏิรูประบบราชการแล้ว แต่ยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำหลายหน่วยงาน และสังกัดภายใต้หลายกระทรวง บางหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่แบบไม่ใช้ภารกิจหลัก การปฏิบัติงานบางครั้งไม่สอดคล้องกัน และไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานถือเป็นแบบต่างคนต่างทำ สิ่งเหล่านี้ทำให้การจัดการทรัพยากรน้ำไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547) นอกจากนี้การเน้นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นด้วยการจัดหาแหล่งน้ำเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของกลุ่มน้ำ และการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้เกิดลักษณะแก้ปัญหาจุดหนึ่งแต่กลับสร้างปัญหาอีกจุดหนึ่ง จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามาระยะยาว จึงมีแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำ โดยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำควบคู่กับทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำหลักทั่วประเทศ และได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” ประกอบกับยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย มีพื้นฐานแนวคิดมาจาก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาและสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งการมีระบบบริหารจัดการที่ดี ประชากรทุกภาคส่วนของสังคม มีโอกาสและสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และนโยบายสาธารณะที่มีผลต่อประชาชนโดยการบริหารจัดการ การส่งเสริมและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการของสถาบันการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10: 2549)

ลุ่มน้ำสาขาลองละรुरหัสลุ่มน้ำที่ 25.11 เป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก (รหัสลุ่มน้ำที่ 25) มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 918 ตารางกิโลเมตร ดินน้ำกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดทางทิศเหนือ จรดทิศตะวันออกและไหลลงสู่ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ไว้ดังภาพที่ 1.1

ที่ตั้งและขอบเขตของพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองตะลุง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัดด้านจังหวัดพัทลุงและตรัง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอตะลุง และอำเภอควนกาหลง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด อำเภอควนกาหลง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอตะลุง และอำเภอทุ่งหว้า

สภาพภูมิประเทศของลุ่มน้ำและการแบ่งลุ่มน้ำย่อย

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของลุ่มน้ำสาขาคลองตะลุง ประกอบด้วยภูมิประเทศหลายลักษณะมีทั้งที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล เนินเขา และภูเขาสูง โดยเฉพาะด้านทิศเหนือจรดทิศตะวันออกเป็นแนวเทือกเขาบรรทัด เป็นพื้นที่ดินน้ำมีสภาพป่าไม้สมบูรณ์ที่มีความลาดชันสูง ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับลูกเนินเป็นพื้นที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และพื้นที่อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านทิศใต้เป็นอำเภอตะลุงและอำเภอควนกาหลง โดยอำเภอควนกาหลงเป็นพื้นที่ดินน้ำลักษณะเป็นภูเขาและลูกเนินซับซ้อน อำเภอตะลุงเป็นพื้นที่ปลายน้ำมีระดับค่อนข้างราบเป็นแหล่งรวมของน้ำก่อนไหลลงสู่ทะเล และทิศตะวันตกเป็นอำเภอตะลุงและอำเภอทุ่งหว้า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาหินปูนสูงชันเป็นหย่อมๆ ลุ่มน้ำสาขาคลองตะลุงไหลลงสู่ทะเลบริเวณอำเภอตะลุง จังหวัดสตูล สภาพบริเวณปากแม่น้ำเป็นที่ราบป่าชายเลน สภาพค่อนข้างสมบูรณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ปลูกยางพาราเป็นพืชหลัก พื้นที่ตอนกลางเกือบทั้งหมดเป็นสวนยางพารา สวนผลไม้ สลับกับที่นา และสวนปาล์มเล็กน้อย

ลุ่มน้ำคลองตะลุง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอมะนังทั้งหมด และบางส่วนของอำเภอตะลุง อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล รวม 11 ตำบล 2 เทศบาล 109 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังบางส่วน และพื้นที่อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงบางส่วน โดยพื้นที่ของจังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนและเขตอนุรักษ์รักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ลุ่มน้ำคลองตะลุงเป็นลุ่มน้ำที่หล่อเลี้ยงชุมชนในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรการขยายตัวของชุมชนทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง ขาดความสมดุลทางระบบนิเวศ โดยเฉพาะระบบนิเวศดิน น้ำ ป่าไม้ น้ำ และดินถูกทำลาย เป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดสภาวะภัยแล้ง น้ำท่วม การรุกรานของน้ำทะเล น้ำเสีย การบุกรุกถ้ำน้ำ และการพังทลายดินริมฝั่ง

กรมทรัพยากรน้ำ เป็นหน่วยงานที่เกิดจากการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2545 มีภารกิจสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างครบวงจร ทั้งการเสนอแนะการจัดทำนโยบาย แผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม

ดูแลกำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พัฒนาการ กำหนดมาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งระดับภาพรวมและระดับลุ่มน้ำ ให้เกิดกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการทุกระดับ โดยการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วนในรูปของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ซึ่งได้มีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย 29 คณะกรรมการลุ่มน้ำใน พื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำหลักให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม คณะกรรมการลุ่มน้ำประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการ สำหรับประธานกรรมการ แต่งตั้งจากกรรมการในลุ่มน้ำนั้น

ปัจจุบันมีการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากร น้ำแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 ยกฐานะคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำขึ้นเป็น คณะกรรมการลุ่มน้ำ ในลุ่มน้ำหลัก 25 ลุ่มน้ำของประเทศ คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย นั้น หมายความว่าคณะกรรมการลุ่มน้ำสามารถจัดตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานลุ่มน้ำสาขา หรือ ลุ่มน้ำย่อยในลุ่มน้ำสาขา

คณะทำงานระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล คือ ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ กลุ่มผู้ใช้น้ำ ภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ได้รับการคัดสรรและแต่งตั้ง จากคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำในจำนวนที่เหมาะสม มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร น้ำและทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เสนอความต้องการแผนงานหรือโครงการในการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟู การแก้ไขปัญหาอุทกภัยและคุณภาพน้ำ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ข่าวสาร การ ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งนี้หากพิจารณาบทบาทหน้าที่หลักขององค์กร ประสานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาทิ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำ พบว่าบทบาทหน้าที่หลักครอบคลุมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ จึงเป็น การสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการทุกระดับ โดยการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วน

การมีส่วนร่วมเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้พัฒนา ปัญญา ความรู้ ความสามารถ โดยแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และ สังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม จึงเป็นกระบวนการที่ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม การจัดการท้องถิ่น การตัดสินใจ การปฏิบัติการ

ในการมีส่วนร่วม การจัดการบริหารผลประโยชน์ของชุมชน การประเมินผลและสนับสนุนให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม มีความตื่นตัวในการพัฒนาท้องถิ่น

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527: 2) ได้สรุปไว้ว่า การที่จะเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ต้องยึดแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ต้องถือว่าชาวบ้านเป็นตัวหลักในการแก้ไขปัญหาของตนเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงตัวกระตุ้น และเสริมหรือสนับสนุนเท่านั้น
2. กิจกรรมพัฒนาต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน
3. ระดับการรับรู้ของชุมชนอาจมีข้อจำกัด ทำให้ไม่ชัดเจนต่อปัญหา หรือแก้ไข ปัญหาไม่ถูกจุด การมีส่วนร่วมจึงครอบคลุมถึงการกระจายและสื่อสารข้อมูลข่าวสารเพื่อการ พัฒนาการรับรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

ผลการสำรวจความต้องการ ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของกรมทรัพยากรน้ำ โดยกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2552) ซึ่งเป็นการสำรวจเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามเป้าหมายสำคัญของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย และนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีของกรมทรัพยากรน้ำ ที่เป็นหน่วยงานหลักด้านน้ำของแผ่นดิน สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเป็นระบบลุ่มน้ำ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืนรวมถึงการแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชน พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการลุ่มน้ำ มีความคิดเห็นที่มีประเด็นสอดคล้องกัน คือ การดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมทรัพยากรน้ำ นโยบายและยุทธศาสตร์มีขอบเขตกว้างขวาง การวางแผนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่นัก จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำ การขาดการประสานงานกับคณะกรรมการลุ่มน้ำและมีการแยกส่วนในการดูแลทรัพยากรน้ำ และการจัดสรรงบประมาณลงไปในพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับที่จะแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วม กรมทรัพยากรน้ำควรเร่งสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้คัดเลือกเลือกเอาโครงการลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสกล เป็นพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ในสภาวะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่สถานการณ์น้ำในแหล่งน้ำมีแนวโน้มอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือภาวะภัยแล้ง อันมีสาเหตุจากป่าต้นน้ำถูกทำลาย และน้ำในแหล่งน้ำมีปริมาณลดลง รวมทั้งการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือยในกิจกรรมต่างๆ มีการกำหนดแนวทางการ

บริหารจัดการกับปัญหาต่างๆ ก่อนที่ปัญหาจะยุ่งยากเกินกว่าจะแก้ไขได้ โดยหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่ความเข้าใจศักยภาพของประชาชนโดยทั่วไป ในการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาครัฐ รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้นแบบยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้คือ

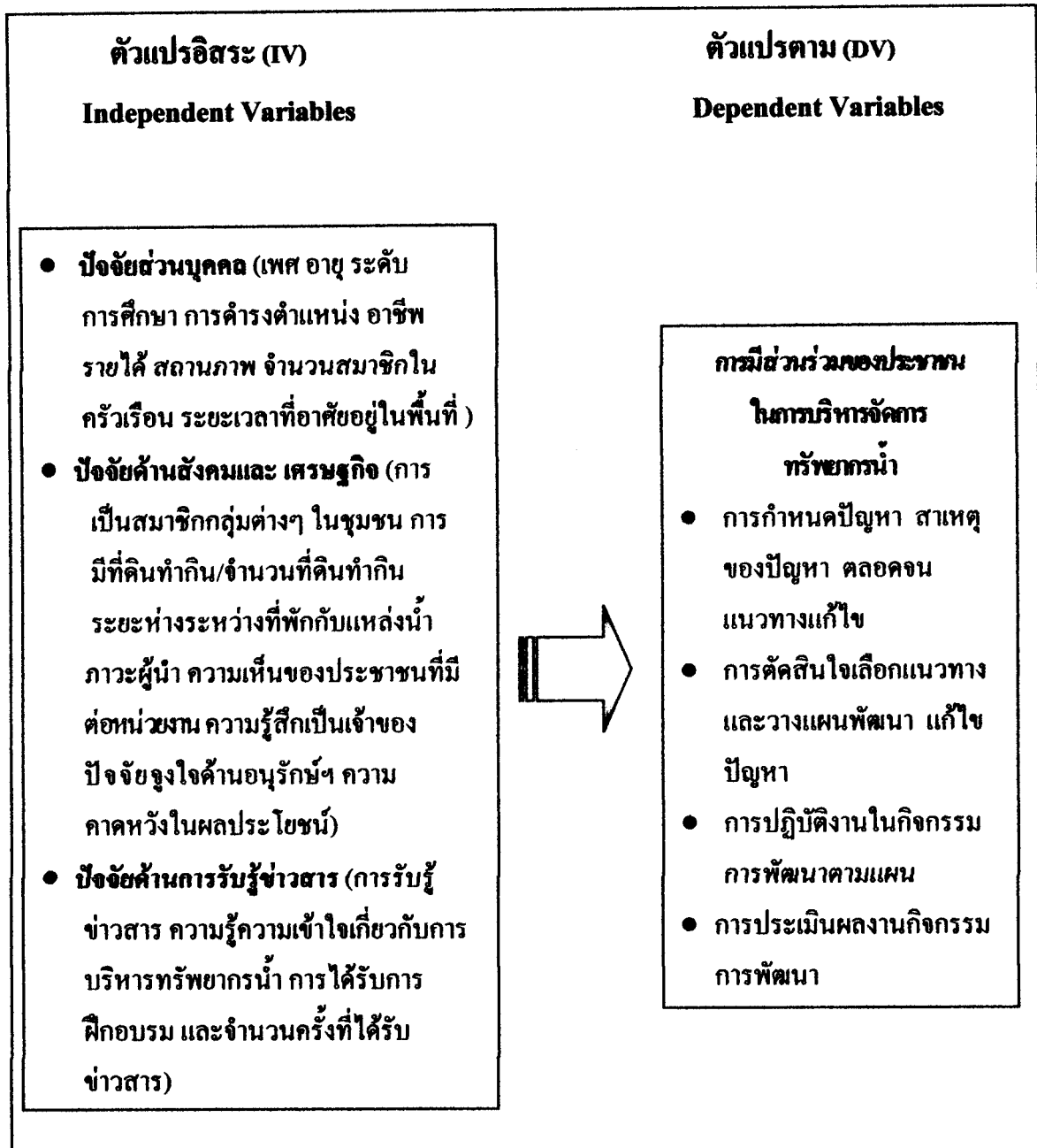
2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual frame work)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากชุมชนต่างๆ มีลักษณะทางด้านกายภาพและด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ผลทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแตกต่างกัน ทั้งในการร่วมแสวงหากิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการ ส่งผลต่อนโยบายของภาครัฐตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. มาตรฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีมาตรฐานในการวิจัย ในหลักสำคัญ 2 ประเด็น คือ

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำคลองละงู มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษารอบคลุม 3 หัวข้อ ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ รวมทั้งขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การวิจัย พื้นที่ลุ่มน้ำ 918 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอมะนัง และบางส่วนของอำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล รวม 11 ตำบล 2 เทศบาล จำนวน 109 หมู่บ้าน

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู รวม 11 ตำบล 2 เทศบาล และกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งสิ้น 109,472 คน (ที่มา: จำนวนประชากรรายตำบล ปี 2551 <http://www.dopa.go.th/xstat/popyear.html> กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย) ใช้สูตรในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ของทาโร ยามาเน่ จากกลุ่มประชากรดังกล่าวได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

6. นิยามเชิงปฏิบัติการ

ในการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำครั้งนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้อ่านกับผู้ทำการศึกษา ดังนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** หมายถึง บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่ง อาชีพ รายได้ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

1.1 อายุ หมายถึง อายุตามปีปฏิทิน

1.2 ระดับการศึกษา หมายถึง การไม่ได้รับการศึกษา และการได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

1.3 การดำรงตำแหน่ง หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นผู้นำ หรือเคยเป็นผู้นำ หรือเคยเป็นผู้นำของกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ประธานกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกสภา อบต. เป็นต้น

1.4 อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของบุคคลแต่ละบุคคล ประกอบอาชีพอะไรเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพอื่นๆ ด้วย เช่น รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับจ้างภาคเกษตร รับจ้างภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.5 รายได้ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เป็นจำนวนเงิน ที่ตัวแทนของครอบครัวได้จากค่าตอบแทนในการประกอบอาชีพ โดยเฉลี่ยต่อเดือนในรอบ 1 ปี ซึ่งไม่รวมกับรายได้ของบุคคลอื่นในครอบครัว แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เกิน 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001 – 15,000 บาท 15,001 – 20,000 บาท และ 20,001 บาท ขึ้นไป

1.6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมายถึง ระยะเวลาที่ย้ายครอบครัว หรือเข้ามาอาศัยในพื้นที่ศึกษา

2. **ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ** หมายถึง สถานภาพในสังคมและเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน การมีที่ดินทำกิน/จำนวนที่ดินทำกิน ระยะครัวเรือนกับแหล่งน้ำ ภาวะผู้นำ ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความคาดหวังในผลประโยชน์

2.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ หรือเคยเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการเกษตร กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร เป็นต้น

2.4 การมีที่ดินทำกิน หมายถึง การมีกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

2.5 ระยะห่างครัวเรือนกับแหล่งน้ำ หมายถึง ระยะทางจากแหล่งน้ำกับที่พัก

อาศัย

2.6 ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยความสะดวก หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

2.5 ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน หมายถึง ความร่วมมือและทัศนคติที่มีให้กับหน่วยงาน

2.6 ความรู้สึกเป็นเจ้าของ หมายถึง เกิดความรักผูกพันห่วงแหนองค์กร ช่วยดูแลผลประโยชน์ และปกป้องภัยที่จะเกิดขึ้นคอยเอาใจใส่ดูแลรักษาไว้อย่างดี

2.7 ปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง แรงผลักดันให้การยอมรับหรือเต็มใจปฏิบัติงาน หากสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 ความคาดหวังในผลประโยชน์ หมายถึง ผลตอบแทนที่ตนเองคาดว่าจะชุมชนจะได้รับ เมื่อเข้าไปร่วมดำเนินการ

3. ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การที่บุคคลได้รับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ การได้รับการฝึกอบรม และจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร

3.1 การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่ในรูปแบบของเอกสารและสื่อต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

3.3 การรับการฝึกอบรม หมายถึง บุคคลได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ จากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน

3.4 จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร หมายถึง จำนวนครั้งของการได้รับข่าวสารในแต่ละเดือนแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยได้รับเลย 1 – 3 ครั้ง/เดือน 4 – 6 ครั้ง/เดือน 7 – 9 ครั้ง/เดือน และมากกว่า 10 ครั้ง/เดือน

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ดังนี้

4.1 การที่ประชาชนได้เข้าร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข หมายถึง การรวบรวมปัญหาชุมชนด้านการบริหารทรัพยากรน้ำ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับปัญหา รวบรวมแสวงหาความรู้/ภูมิปัญญาประกอบใช้แก้ไขปัญหา เสนอแนวทางการแก้ไข ความเป็นไปได้ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการตัดสินใจเลือกโครงการเพื่อการแก้ไข

4.2 การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา หมายถึง การรวบรวมปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ จัดลำดับความสำคัญเพื่อคัดเลือกโครงการ และจัดเสนอแผนดำเนินการแก้ไข ทั้งร่วมประชุมการปฏิบัติงานหรือชักชวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม

4.3 การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน หมายถึง การร่วมพัฒนาหรือดำเนินการโครงการ ร่วมแก้ไขปัญหาลุप्तรรค ร่วมเสียดสละทรัพย์ เวลาและกำลังกาย เพื่อให้แล้วเสร็จได้รับประโยชน์ตรงตามต้องการ

4.4 การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา หมายถึง การมีส่วนร่วมประชุม ประเมินผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การกำกับ ติดตามความก้าวหน้าโครงการ และเสนอความคิดเห็นการปรับปรุงกิจกรรม เพื่อให้ตรงกับความต้องการที่คาดหวัง

5. ทรัพยากรน้ำ หมายถึง น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำในทะเลอาณาเขต ที่อยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งแหล่งน้ำระหว่างประเทศที่ประเทศไทยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

6. การบริหารทรัพยากรน้ำ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

7. ลุ่มน้ำ หมายถึง บริเวณพื้นที่ซึ่งครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดตามลักษณะภูมิศาสตร์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหาร

8. ประชาชน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู นับถึงปัจจุบัน ไม่น้อยกว่า 1 ปี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยเรื่องนี้ คาดว่าจะมีประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

7.1 ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในการดำเนินการบริหารจัดการลุ่มน้ำคลองละงู จังหวัดสตูล

7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ของลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

7.3 ทำให้ทราบถึงปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล ซึ่งสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ต่อไปได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อ
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ครอบคลุม 6 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
4. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
5. กรมทรัพยากรน้ำ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายคำว่า “การมีส่วนร่วม” (Participation) ที่หลากหลาย และมีความ
แตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังนี้

ยูว็คเน่ วุคิเมธิ (2526: 207) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้
ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพัฒนา การตัดสินใจ และการร่วม
รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง

อकिन รพีพัฒน์ (2527: 320) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ
ชุมชนว่า หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาเป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจาก
ภายนอกมาให้ประชาชนเข้าร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิด
ขึ้นมาเอง

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531:25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมพัฒนาชนบทอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน
และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผลประโยชน์เสมอหน้ากับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึง

ควรเริ่มตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนเพื่อนำไปสู่การค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์(2527: 270) ได้สรุปความหมายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาว่า การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการ ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

Alastair T. White (1982. อ้างใน ปรีศนา โกลละสุด, 2534: 10) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 มิติด้วยกัน ดังนี้ มิติที่หนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า อะไรควรจะทำและทำอย่างไร มิติที่สอง คือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ มิติที่สาม คือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และมิติที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Frankly Lisk (1985. อ้างในชินรัตน์ สมสืบ. 2539: 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และ โดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วม สัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหาร และการประเมินผลของแผนงานและ โครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2537: 17) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดควบคุมการใช้ การกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

เจริญ ภัศระ (2540: 1-3) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ประการ คือ 1) การที่กลุ่มประชาชน หรือกระบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้อยู่ในวงการนอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามสถานะสังคมที่มีอยู่ 2) การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการ

ดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างตมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง 3) กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม สนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และ 4) กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกร่วมคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ แสดงวิธีการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

จรรยาวัณน์ หิรัญชอุหะ (2542:7) ได้ให้ความหมายว่า “การมีส่วนร่วม คือ การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด แก้ไขปัญหา การดำเนินการ และกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงาน ในลักษณะของการเสียสละ แรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด”

จากการให้ความหมายของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม และสรุปเป็นประเด็นได้ ดังตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ความหมายของการมีส่วนร่วม

ประเด็นการมีส่วนร่วม	บุคคล		ค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาแนวทางแก้ไข			ตัดสินใจเลือกแนวทางวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา			ปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผน			ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา	
	ประชาชน	กลุ่มคน	คิดริเริ่ม/ค้นหาสาเหตุ	ค้นหาปัญหา/พิจารณา	พัฒนาการรับรู้/ภูมิปัญญา	แสดงความต้องการ	หาทางแก้/ตัดสินใจ	วางแผนพัฒนา	ดำเนินกิจกรรมพัฒนา	รับประโยชน์แก้ไขปัญหา	ร่วมเสียดสี/ร่วมรับผิดชอบ	กำกับ/ติดตาม/ควบคุม	รวมการประเมินผล
ยูวัฒน์	/		/				/		/	/	/		
อคิน	/			/			/	/	/	/			/
วันรักษ์	/		/	/	/		/	/	/	/		/	/
ทวิทอง	/	/			/		/			/		/	
Abstar		/	/	/			/		/	/			/
Frankly	/			/			/			/			/
สกว.	/	/		/	/		/	/		/		/	
เจริญ	/	/	/		/	/	/		/			/	
จรูญรัตน์	/	/	/	/				/	/	/	/	/	

จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกออกเป็น 11 ความหมาย คือ การคิดริเริ่ม/ค้นหาสาเหตุ ค้นหาปัญหา/พิจารณา การพัฒนาการรับรู้/ภูมิปัญญา การแสดงความต้องการ การหาทางแก้ไข/ตัดสินใจ วางแผนพัฒนา การดำเนินกิจกรรม/พัฒนา การค้นหาสาเหตุ การวางแผน การพิจารณาแนวทางแก้ไข การรับประโยชน์/แก้ไขปัญหา การร่วมเสียดสี/ร่วมรับผิดชอบ การกำกับ/ติดตาม/ควบคุม และการประเมินผล

เมื่อสังเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นแล้ว จะเห็นได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลมีความคิดเห็นที่ตรงกัน และให้ความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด โดยจำแนกลักษณะของความร่วมมือนั้นแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนงานพัฒนาแก้ไข การดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาตามแผน และการประเมินผลดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนาโครงการต่างๆ ของรัฐ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งร่วมกันในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และยกระดับความเป็นอยู่ที่สูงขึ้น สามารถเผชิญและแก้ปัญหาในชุมชน โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด สามารถจำแนกแบ่งกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน เอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา ด้านทรัพยากรน้ำในชุมชนร่วมกับภาครัฐ ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอความต้องการ ศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจดำเนินการแก้ไข ตลอดจนการพัฒนา ควบคุม ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้โครงการเกิดประโยชน์ ส่วนภาครัฐซึ่งมีความรู้ความสามารถคอยส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดกระบวนการวางแผน และ การใช้แผน ในการบริหารทรัพยากร และเทคนิคต่างๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีอยู่จำกัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์และนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ ตรงกับความต้องการ มีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความยั่งยืน

1.2 รูปแบบ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวมาแล้ว มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ซึ่งมีทั้งแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันพอสรุปได้ ดังนี้

1.2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม (Type of Participation)

กรณีกา ชมดี (2524: 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance of Meetings)

- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on committees)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ริเริ่ม (Initiator)
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือเป็นลูกจ้าง (Employer)
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 188) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ

ดังนี้

- 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่างๆ
- 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่มชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยผ่านผู้แทนที่ไม่ใช่องค์กรของประชาชน

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน อนงค์ พัฒนจักร, 1981: 43) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นกันเอง (spontaneous) เป็นการอาสาสมัครหรือรวบรวมตัวกันเอง
- 2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบ หรือการสนับสนุน โดยรัฐบาล
- 3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (coercive) เป็นการเข้าร่วมภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง

จากรูปแบบ ดังกล่าวข้างต้น มีทั้งความเหมือนกันและแตกต่างกัน สามารถสรุปจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. รูปแบบที่เน้นกระบวนการการบริหารการมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา การเลือกแนวทางแก้ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล
2. รูปแบบที่ให้ความสำคัญเชิงลักษณะความสัมพันธ์ กล่าวคือ รูปแบบที่เกิดจาก

ความสมัครใจ การชักจูง หรือเกิดจากการบังคับ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมแบบโดยตรง และทางอ้อม โดยผ่านตัวแทนกลุ่มก็ได้

1.2.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ถ้อยาน วุฒติกรรมรักษา (2526: 16) ได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วมไว้เป็น 5

ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นกำหนดความต้องการ
- 2) ขั้นวางแผนการดำเนินการ
- 3) ขั้นตัดสินใจ
- 4) ขั้นดำเนินการ
- 5) ขั้นติดตามผลงาน

อคิน รพีพัฒน์ (2547: 49) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนใน

ชุมชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540: 17-18) จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น

1) การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นขั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของ โครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือ โดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประมวลผลความก้าวหน้าของโครงการที่

กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

วิชิต นันทสุวรรณ และ จ่านง แรกพิณีจ (2543: 46-47) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การร่วมคิด

ขั้นที่ 2 การร่วมวางแผน

ขั้นที่ 3 การร่วมปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 การร่วมประเมินผล

ขั้นที่ 5 การร่วมรับผลประโยชน์

จาก แนวคิดของนักวิชาการต่างๆ มีการแบ่งขั้นตอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในลักษณะเดียวกัน สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้น แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปธาน สุวรรณมงคล (2527: 83) ลักษณะของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยกิจกรรมใหญ่ๆ 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ไพรัตน์ เษะรินทร์ (2527: 6-7) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของ

ตนเองและของหน่วยงานที่วางไว้

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการ
ไพร์คน์ เคเซอร์นทร์ (2527: 6-7) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาให้
ประชาชนมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นของ
กิจกรรม

2) กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบ
ร่วมกัน

3) ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนและปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็น
เจ้าของ

4) กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชน

5) การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

6) ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น
เจมส์ คี ปิ่นทอง (2527: 10) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้
4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อี สจ๊วต แชปปีน และ เอคบายานี (E. Stuart Chapin and Agbayani. 1979: 19 อ้างถึง
ใน ปริศนา โกลดะสุต, 2534: 14) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ประการแรก มีการร่วม
ประชุม ร่วมบริจาคเงิน วัสดุ ร่วมเป็นสมาชิก ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมทำงานและเป็นตัวนำการ
เปลี่ยนแปลง ร่วมในการเป็นผู้นำ การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การตีปัญหาให้กระจ่าง
การออกเสียงสนับสนุนหรือต่อต้านปัญหา การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง และประการ
สุดท้าย คือการช่วยเหลือในการรักษาโครงการ

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2537: 83) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนบทบาทสำคัญ 4 ลักษณะคือ

- 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมา ซึ่งสรุปได้ว่าลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การเข้ามามีส่วนในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การคิดค้นปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ร่วมเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาแล้วปฏิบัติตามแนวทาง ตลอดจนการติดตามประเมินผล ด้วยความเสียสละ ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลา เพื่อให้กิจกรรมเกิดผลประโยชน์

1.4 ระดับการมีส่วนร่วม

โรจนัจฉริยะ ค่านสวัศดี (2541: 4-11) ในส่วนของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไป ควรจะเริ่มต้นที่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และค่อยๆ ยกระดับขั้นสู่การร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน หรือการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมประเมินผล ซึ่งเป็นความคาดหวังสูงสุดของกระบวนการ ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน	กลไก/เครื่องมือของการมีส่วนร่วม
1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	การติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ	การพัฒนาบบข้อมูล/ประชาสัมพันธ์/สื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ
2. การเสนอข้อมูลความคิดเห็น	การให้ข้อมูลความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ ผ่านตัวแทน ผ่านแบบสอบถาม/การสัมภาษณ์	การสำรวจ (ความคิดเห็น) สาธารณะการสัมภาษณ์ ออกแบบสอบถามการประเมินผล กระทบทางสังคม

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชน	วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน	กลไก/เครื่องมือ ของการมีส่วนร่วม
3. การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	การติดตาม/รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วม คิดและเสนอข้อมูล/แลกเปลี่ยนข้อมูล/ ความคิดเห็นผ่านจดหมายข่าว/ที่ประชุม หรือคณะทำงาน	การปรึกษาหารืออย่างไม่เป็น ทางการ การประชุมรับฟังความ คิดเห็น - การประชุมร่วมกับชุมชน - การประชุมรับฟังความคิดเห็น ทางวิชาการ - การประชุมประชาพิจารณ์
4. การเจรจาต่อรอง	การติดตาม/รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมคิดและเสนอข้อมูลความคิดเห็น จัดสรรประ โยชน์และผลักดันข้อเสนอ ที่เลือกผ่านคนกลางประชุม หรือ คณะทำงาน เพื่อให้แต่ละฝ่ายได้รับ ประโยชน์ที่สามารถรับได้	การเจรจาต่อรอง
5. การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจใน บางขั้นตอน	การติดตาม/รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมคิดและเสนอข้อมูลความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในบางขั้นตอนของ กระบวนการวางแผน/การจัดการผ่านที่ ประชุม หรือคณะทำงานระดับ นโยบาย/ตัดสินใจ เพื่อรักษา ผลประโยชน์ในระดับที่เหมาะสมของ แต่ละฝ่าย	การประชุมในระดับตัดสินใจ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน	กลไก/เครื่องมือของการมีส่วนร่วม
6. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน	การติดตาม/รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมคิดและเสนอข้อมูลความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน ของกระบวนการวางแผน/การจัดการผ่านที่ประชุมหรือคณะทำงานระดับนโยบาย/ตัดสินใจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ในระดับที่เหมาะสมของแต่ละฝ่าย	การประชุมในระดับตัดสินใจ
7. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	การดำเนินโครงการ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผ่านขั้นตอนที่ได้มีการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้บรรลุประโยชน์ในระดับที่เหมาะสมของแต่ละฝ่าย	การจัดทำแผนงานการ จัดหาทรัพยากรแบ่งงาน และปฏิบัติงานตามแผน
8. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	การร่วมติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติ หรือการดำเนินกิจกรรมตามแผน ที่ทุกคนเห็นชอบร่วมกันเพื่อตรวจสอบการบรรลุประโยชน์ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งแต่ละฝ่ายคาดหวังไว้	การประชุมประเมินผลการปฏิบัติงาน

ที่มา : วิจารณ์จรรย์ คำนวณ (2541: 4-12)

Amstein (อ้างถึงใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย 2536: 17-19) ได้เสนอมาตรวัดการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เรียกว่า ‘บันได 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วม’ ซึ่ง Amstein เสนอว่าจะเป็นการช่วยลดความสับสนของการมีส่วนร่วม อันเป็นการช่วยการวิเคราะห์ผลในขั้นสุดท้าย

ตารางที่ 2.3 บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ตามแนวคิดของ Arnstein

ลักษณะการมีส่วนร่วม	หมายเหตุ
8. การควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control)	↑ ระดับที่อำนาจเป็นของประชาชน (Degree of Citizen Power)
7. การมอบอำนาจ (Delegated Power)	
6. การทำให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม (Partnership)	
5. การปลอบประโลม (Placation)	↑ ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial participation)
4. การได้รับการปรึกษาหารือ (Consultation)	
3. การได้รับแจ้งข่าวสาร (Information)	
2. การถูกบำบัดรักษา (Therapy)	↑ ระดับที่ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วม (Non participation)
1. การถูกจัดการ (Manipulation)	

ที่มา : Arnstein (อ้างถึงใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย 2536: 17-19)

ระดับล่างของบันได คือ ขั้นที่ 1 การถูกจัดการ ถูกเช็ดให้ทำ และขั้นที่ 2 การถูกบำบัดรักษา ทั้ง 2 ขั้นนี้ถือว่าไม่เป็นการมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนจะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดโครงการ แต่สำหรับผู้ถืออำนาจนั้น จะใช้การให้การศึกษา และเชิญชวนผู้เข้าร่วมได้

ระดับกลางของบันได คือ ขั้นที่ 3 การได้รับแจ้งข่าวสาร และขั้นที่ 4 การได้รับการปรึกษาหารือ ซึ่งถือเป็นระดับของสัญลักษณ์ที่ผู้ถืออำนาจจะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้ฟังและคิด แต่จะไม่มีอำนาจกระทำใดๆ โดยมีขั้นที่ 5 คือ การปลอบประโลมเป็นขั้นสูงสุดของระดับการเป็นสัญลักษณ์โดยผู้ถืออำนาจรู้ถึงสิทธิในการตัดสินใจแต่ได้จำกัดอำนาจนั้นไว้

ระดับสูงของบันได คือ ขั้นที่ 6 การมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนสามารถจะเจรจาต่อรองและจัดการให้การสับเปลี่ยนกับผู้ถืออำนาจเดิม และขั้นสูงสุดของบันได คือ ขั้นที่ 7 การมอบอำนาจ และขั้นที่ 8 การควบคุม โดยประชาชนเป็นระดับที่จะสามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจ และการจัดการโดยสมบูรณ์

สถาบัน International Association for Public Participation (IAP2) ซึ่งเป็นองค์กรนานาชาติที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลายประเทศทั่วโลกมาร่วมเป็นกรรมการบริหาร และสมาชิกขององค์กร โดยมีหน้าที่ในการส่งเสริมเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่นำเอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันหรือกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และใช้ข้อมูลความเห็นของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ

IAP2 ได้ศึกษา และพัฒนากรอบความคิดเกี่ยวกับ ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ Public Participation Spectrum ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับชั้น ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น

	ระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น →				
	การแบ่งปัน ข้อมูล(Inform)	ปรึกษาหารือ (Consult)	การเข้ามา เกี่ยวข้อง (Involve)	การร่วมมือ (Collaboration)	เสริมพลังเพิ่ม อำนาจ (Empower)
เป้าหมาย การมีส่วนร่วม ร่วม	นำเสนอข้อมูล ข่าวสารที่เป็นจริง สมคูล ทันสมัย ซึ่ง จะช่วยให้ สาธารณชน มีความรู้ ความ เข้าใจปัญหา ทางเลือก และ/หรือ แนวทางแก้ไข	รับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบ การวิเคราะห์ กำหนดทางเลือก และตัดสินใจ	ทำงานร่วมกับ สาธารณชน ตลอดกระบวนการ เพื่อยืนยันว่า เข้าใจ ความคิด และความ ต้องการของ ประชาชน และถูก นำมาพิจารณา	ทำงานเป็นหุ้นส่วน ในทุกแง่มุมของ กระบวนการ ตัดสินใจ รวมถึงการเลือก วิธีการ แก้ปัญหา	มอบอำนาจการ ตัดสินใจสุดท้าย ให้สาธารณชน เป็นผู้กำหนด
คำมั่น สัญญา	จะนำเสนอข้อมูล ได้ อย่างสม่ำเสมอ	นำเสนอข้อมูลได้ อย่างสม่ำเสมอ รับฟังความเห็น เข้าใจถึงความ กังวล เหตุผล ความคิดเห็น และจะแจ้งผล การนำข้อมูลไป ใช้อย่าง สม่ำเสมอ	จะทำงานร่วมกัน อย่างต่อเนื่องเพื่อ ยืนยันว่าความคิด ข้อเสนอแนะ และ ความต้องการที่ได้ จะเป็นส่วนที่ กำหนดการ เลือกแนวทางแก้ไข และจะแจ้งว่า ใช้ ในการตัดสินใจ อย่างไร	จะให้สาธารณชน เข้ามามีส่วนร่วมใน การเสนอแนะ และคิดค้นวิธีการ จัดทำแนวทางการ แก้ไขปัญหาดังๆ รวมถึงจะนำ ข้อเสนอแนะมา ประกอบการ ตัดสินใจ	จะดำเนินการตามที่ สาธารณชน ตัดสินใจ
ตัวอย่าง เทคนิค	- เอกสารข้อมูล - Website - Open House	- การรับฟัง ความเห็น - เสวนากลุ่ม สนใจ - สสำรวจ - เวทีประชาชน	- ประชุมเชิง ปฏิบัติการ - Deliberative Polling	- คณะกรรมการ ที่ปรึกษาภาค ประชาชน - กระบวนการ ฉันทามติและ ตัดสินใจแบบ มีส่วนร่วม	- ลงประชามติ - ลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง

Kasperson and Breitbandm (1974: 34 อ้างถึงใน ไชยชนะ ตูทธิวรชัย, 2536 : 17)) เสนอมาตรวัดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจำแนกว่าการกระทำอะไรจึงถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม หรือไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม สรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือการได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะเห็นได้ถึงค่านิยม การรับรู้และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กริยาที่ถือว่าเป็นส่วนร่วม ก็คือกริยาที่มีการแสดงต่อผลของการกระทำนั้น โดยตรงของแต่ละบุคคล

2. ความหนาแน่นของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง ระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนาน หรือมีความผูกพันและมีแรงจูงใจให้กระทำ

3. คุณภาพการเข้าร่วม ซึ่งดูจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นมีการทำการประเมินผล

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายระดับชั้น เริ่มจากระดับที่ถือว่ายังไม่ใช่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหรือการมีส่วนร่วมน้อยมาก มีการร่วมกิจกรรมและค่อยๆ พัฒนาการมีส่วนร่วมจนถึงระดับที่มีส่วนร่วมสูง อันได้แก่การมอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เมื่อมีความคิดในลักษณะที่จะมีส่วนร่วมควบคุมการใช้ทรัพยากรร่วมกันมากขึ้น

1.5 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ทะนงศักดิ์ คุ้มใจน้ำ (2539: 4) การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ในการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของตนเอง หรือของชุมชน โดยอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด ซึ่งกระบวนการเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 2) ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- 3) การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
- 4) โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้นจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

ประธาน คณะทศศึกษากร (2510: 164) ได้กล่าวถึงผลดีของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้เกิดการทำงานในลักษณะของการมีความรับผิดชอบร่วมกัน เพราะถือว่าเป็นการตัดสินใจของกลุ่ม
- 2) ช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะทุกคนตระหนักในวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 3) เป็นการส่งเสริมขวัญกำลังใจและทำให้คนในองค์การมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพราะทุกคนจะมีผลหรือมีส่วนต่อผลผลิตขององค์การ
- 4) เป็นการบริหารในลักษณะระดมความคิด การทำงานขององค์การจะมีประสิทธิภาพจากที่นักวิชาการ ได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมมี ดังนี้

- 1) ได้ความคิดที่ดีในการทำงาน
- 2) เพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- 3) ประสิทธิภาพของงานเพิ่มขึ้น
- 4) ทุกคนได้มีโอกาสในการทำงาน

ประชาชนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะแก้ปัญหาของคนที่ใช้ความสามารถที่มีอยู่ตัดสินใจ และกระทำการได้อย่างเต็มที่ เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นขบวนการพัฒนาความสามารถและพลังของประชาชนในการพึ่งพาตนเอง ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวรและประหยัด ประชาชนรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

เนื่องจากรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้มีการจัดองค์กรและวางหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยมุ่งให้มีผลผูกพันเฉพาะองค์กรของรัฐให้ต้องดำเนินการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ จึงได้กำหนดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิหรืออนุรักษ์ฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวนโยบาย ดังต่อไปนี้

(5) การจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

มาตรา 85 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

(4) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(5) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ

มาตรา 87 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

2.2 พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

มาตรา 21 ให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีภารกิจ ดังต่อไปนี้

(6) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

3.1 ความหมายของ การบริหารและการจัดการ

3.1.1 ความหมายของการบริหาร

วิจิตร ศรีสอาน (2518: 24) กล่าวถึงการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 5-6) กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ และยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

- 1) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
- 2) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
- 3) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- 4) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- 5) การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
- 6) การบริหารอาศัยความร่วมมือหรือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมใจ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 7) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
- 8) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
- 9) การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

เสนาะ ดิยาวี (2535: 4) การบริหารเป็นเรื่องของการหาคนที่มีความรู้ความสามารถตรงกับท้องที่การต้องการเข้ามาทำงานใช้คนให้ถูกวิธี เพื่อเขาจะได้เอาความดีที่มีในตัวเขาออกมาอุทิศให้กับงาน และบำรุงรักษาให้คนดีมีความสามารถอยู่ทำงานกับองค์การให้นานที่สุด โดยยึดถือเอาประสิทธิภาพของงานเป็นพื้นฐาน

พนัส หันนาคินทร์ (2544: 5) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการจัดการดำเนินงานของสถาบัน หรือหน่วยงานนั้นๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

จากแนวคิดนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เป็นได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นการใช้กระบวนการ ทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยยึดถือเอาประสิทธิภาพของงานเป็นพื้นฐาน

3.1.2 ความหมายของการจัดการ

ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530: 24) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในการบริหารอัน ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุคิบ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือ 4M's

ธงชัย สันติวงศ์ (2533: 4) ให้ความหมายว่า งานบริหาร คือ การจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นตัวตน วัสดุเงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่ม หรือ หน่วยงานเพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542:19) กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการออกแบบ และรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือ การจัดการ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยใช้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลองค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542: 3) การจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผนให้บุคคลต่างๆ ดำเนินกิจการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปความหมาย การจัดการ คือ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในกระบวนการจัดการ มีการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ ที่มีอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินกิจการบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.2 ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ ประกอบด้วยคำศัพท์ 2 คำ คือ “การบริหาร” (Administration) และ “การจัดการ” (Management) มีความหมายที่ใกล้เคียงกันและนิยมใช้ควบคู่กันของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ดังนี้

พะยอม วงศ์สารศรี (2538:34)กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วย องค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราคุด (2540: 157) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบระเบียบในการดำเนินการกระทำอย่างประสานสัมพันธ์กัน และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

Griffin,1997,p.4(<http://www.kmitnbxmie8.com/index>.) การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่างๆ (A set of functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึง การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควบคู่กัน

จากแนวคิดของนักบริหาร และนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ คือ วิธีการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน และการใช้แผน บริหารทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม ในการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการจัดการ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.3 กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process)

มีผู้เสนอแนวคิดเรื่องกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ดังนี้

ฮังรี ฟาโยล (Henri Fayol) (อ้างอิงใน ธงชัย สันติวงษ์ 2535: 24) วิศวกรและนักบริหารชาวฝรั่งเศส ได้กล่าวถึงกระบวนการการบริหาร (Management process) ว่าประกอบไปด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ คือ ดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์การ (Organizing)
- 3) การบังคับบัญชา (Commanding)
- 4) การประสานงาน (Coordinating)
- 5) การควบคุมงาน (Controlling)

ลูเธอร์ กุลลิก และ ลินคอล์น เออร์วิก (Luther Gulick and Lyndall Urwick อ้างอิงใน พิตยา บวรวัฒนา, 2551: 107-108) ได้นำหลักการบริหารของ ฮังรี ฟาโยล มาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการ และได้เสนอกระบวนการย่อยไว้ 7 ประการ คือ POSDCoRB และเป็นแนวคิดการบริหารจัดการ ฝ่ายบริหารมีหน้าที่และบทบาททางการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายขององค์การว่าควรทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดตั้งโครงสร้างอำนาจอย่างเป็นทางการภายในองค์การเพื่อประสานงานหน่วยงานย่อยต่างๆ ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย
3. การบรรจุ (Staffing) หมายถึง หน้าที่ด้านบริหารงานบุคคล เพื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และจัดเตรียมบรรยากาศในการทำงานที่ดีไว้
4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การที่หัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา โดยพยายามนำเอาการตัดสินใจดังกล่าวมาเปลี่ยนเป็นคำสั่งและคำแนะนำ
5. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง หน้าที่สำคัญต่างๆ ในการประสานส่วนต่างๆ ของงานให้เข้าด้วยกันอย่างดี
6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวต่างๆ ในองค์การให้ทุกฝ่ายทราบ
7. การจัดงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณในรูปแบบของการวางแผนและการควบคุมด้านการเงินและการบัญชี

สมยศ นาวิการ (2538: 23-25) ได้สรุปกิจกรรมการบริหารที่สำคัญไว้ 4 อย่าง คือ

- 1) การวางแผน (Planning) แผนงานต่างๆ จะให้เป้าหมายกับองค์การและระเบียบวิธีปฏิบัติงานอย่างดีที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย ยิ่งกว่านั้นแผนงานจะทำให้ 1) องค์การต้องรวบรวมทรัพยากรที่องค์การต้องการสำหรับกิจกรรมต่างๆ 2) ความก้าวหน้าขององค์การสามารถตรวจสอบและวัดได้ ดังนั้นการแก้ไขจะเกิดขึ้นถ้าหากว่าอัตราความก้าวหน้าเป็นที่หน้าพอใจ
- 2) การจัดองค์การ (Organizing) ผู้บริหารต้องประสานทรัพยากรต่างๆ ทั้งบุคคลและวัตถุขององค์การเข้าด้วยกัน ความมั่นคงขององค์การใดองค์การหนึ่งขึ้นกับความสามารถของ

องค์กรในการนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้เพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย

3) การสั่งการ (Directing) หน้าที่สั่งการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและให้ความช่วยเหลือกับผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานของพวกเขา โดยผ่านทางความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล

4) การควบคุม (Controlling) ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ควบคุม โดยเกี่ยวกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานของผลการปฏิบัติงาน 2) การวัดผลการปฏิบัติงาน และทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และ 3) การแก้ไขผลการปฏิบัติงานใดๆ ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าวนี้

จากแนวคิด การบริหารจัดการและกระบวนการบริหารมีความสำคัญต่อการจัดการองค์กรต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการบริหารตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักสำคัญของกระบวนการบริหารพอสรุปได้ 4 ประการ ตามแนวคิด สมยศ นาวิกาน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม ซึ่งมีสาระปลีกย่อยครอบคลุมกิจกรรมย่อย เช่นเดียวกับแนวทางการบริหารของนักวิชาการ อื่นๆ

4. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

4.1 ความหมาย การจัดการทรัพยากรน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (อ้างอิงใน ประพันธ์ พระรส, 2541:18) ได้ให้ความหมาย “การจัดการทรัพยากรน้ำ” ไว้ว่า เป็นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรน้ำสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแจกจ่าย (distribute) ควบคุม (regulate) ให้เกิดประโยชน์ และจะต้องมีการปรับปรุง (treatment) ขจัดทิ้ง (disposal) โดยมีกิจกรรมในการทรัพยากรน้ำใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การจัดสรรและแจกจ่ายน้ำที่มีอยู่ให้แก่ผู้ต้องการน้ำโดยเท่าเทียมกัน 2) การแสวงหาวิธีการใช้ประโยชน์ของน้ำที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นควบคู่กับการป้องกันผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ด้วย และ 3) เป็นกิจกรรมจัดการน้ำให้ได้ปริมาณและคุณภาพน้ำที่ดี ตลอดจนระยะเวลาที่ต้องการใช้น้ำ

นงลักษณ์ ชันชวิชัย (อ้างอิงใน ประพันธ์ พระรส, 2541: 18) ได้กล่าวว่า “การจัดการทรัพยากรน้ำ” หมายถึง การจัดการกิจกรรมใดๆ ก็ตาม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรน้ำใช้ในการแจกจ่ายน้ำตลอดจนการปรับปรุงน้ำ การฟื้นฟูแหล่งน้ำ การควบคุมและขจัดหรือทิ้ง รวมทั้งการจัดการให้มีน้ำไว้ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การนำน้ำมาใช้ในการผลิต

กระแสไฟฟ้า การคมนาคม การพักผ่อนหย่อนใจ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ ใช้ชะล้างขจัดสิ่งโสโครกวมไปถึงประโยชน์ทางด้านกีฬา เป็นต้น

Canada Water Resources Association (CWRA) (1997 อ้างถึงในสถาบันดำรงราชานุภาพ, 2543) เป็นองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำประเทศแคนาดา ได้ใช้หลักการจัดการทรัพยากรน้ำให้ประสบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนว่า ต้องคำนึงถึงคุณภาพของระบบนิเวศ และความเท่าเทียมกันของคนในสังคมสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต มีองค์ประกอบการจัดการทรัพยากรน้ำดังนี้

1) การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างผสมผสาน โดยการเชื่อมโยงคุณภาพและปริมาณน้ำกับการจัดการทรัพยากรประเภทอื่นๆ ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบ สถาบันที่ดำเนินการ สภาพสังคม นิเวศวิทยา และการจัดการทรัพยากรน้ำ ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญของแนวเขตลุ่มน้ำ และแหล่งน้ำใต้ดิน

2) สนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองคุณภาพน้ำ โดยตระหนักถึงคุณค่าของปริมาณน้ำที่มีอยู่จำกัด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดการทั้งปริมาณและคุณภาพ สร้างความสมดุลในด้านการศึกษาการใช้ น้ำ กลไกตลาดและกฎเกณฑ์เพื่อสนับสนุนทางเลือกให้กับผู้ใช้ และตระหนักถึงความรับผิดชอบและประโยชน์ที่ผู้ใช้ต้องรับผิดชอบจากการใช้ทรัพยากรน้ำ

3) การแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ โดยนำเอาระบบการวางแผน ติดตาม ประเมินผลและการวิจัยมาใช้ นำเอาระบบข้อมูลทุกด้านมาประกอบการตัดสินใจ สนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน มีการนำกลยุทธ์การเจรจาต่อรอง และการไกล่เกลี่ยมาใช้เพื่อหาฉันทมติ รวมทั้งสนับสนุนให้สาธารณชนรับทราบถึงข้อมูลข่าวสารอย่างโปร่งใส และให้การศึกษาแก่ประชาชน

เกษม จันทร์แก้ว (2539: 70) กล่าวว่า การจัดการลุ่มน้ำเป็นแนวการดำเนินการในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำทุกประเภทให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ฟุ่มเฟือย และเป็นไปด้วยความระมัดระวัง เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณ คุณภาพ และช่วงเวลาการไหลของน้ำ สรุปหลักการจัดการลุ่มน้ำได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผนการใช้ที่ดิน พื้นที่ลุ่มน้ำแต่ละแห่งแต่ละพื้นที่นั้น มีลักษณะทั้งสมบัติทางเคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยาแตกต่างกัน จึงทำให้ดินแต่ละแห่งหรือแต่ละจุดมีสมรรถนะในการนำมาใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ลุ่มน้ำบางแห่งอาจมีสมรรถนะของดินที่สามารถทำได้เพียงการเกษตรเพียงอย่างเดียว หรือทำการป่าไม้อย่างเดียวก็ได้ แต่ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ลุ่มน้ำบางแห่งอาจมีสมรรถนะที่จะแบ่งทำได้หลายๆ อย่างคละกัน ไปได้

2) การใช้ทรัพยากรกลุ่มน้ำและมาตรการการควบคุมตามวิธีการอนุรักษ์ เป็นการ
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องตามหลักการและวิธีการอนุรักษ์วิทยา ไม่ฟุ่มเฟือยและเป็นไปด้ว
ความระมัดระวัง เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยป้องกันมลพิษสิ่งแวดล้อมในกลุ่มน้ำได้ เพราะเท่ากับเป็นการ
รักษาชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจายของทรัพยากรที่อยู่ในกลุ่มน้ำ ทำให้เกิดดุลธรรมชาติใน
การฟื้นฟูทรัพยากรให้ตลอดไป อีกทั้งช่วยแก้ไขส่วนที่สึกหรอให้ฟื้นคืนสภาพได้

3) การควบคุมของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรการควบคุมมลพิษ
สิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่ใช่เป็นมลพิษทางกายภาพเท่านั้น แต่อาจเป็นการป้องกันมลพิษทางสังคมและ
เศรษฐกิจด้วย เพราะมลพิษต่างๆ ประเภทที่จะมีผลต่อการจัดการกลุ่มน้ำทั้งหมดนั้น จึงจำเป็นต้องควบคุม
ให้ถูกต้อง โดยมีให้เกิดมลพิษของน้ำขึ้นอย่างเด็ดขาด แต่ถ้าไม่สามารถป้องกันได้ก็ให้เกิดได้น้อย
ที่สุด

กล่าวได้ว่า หลักในการบริหารจัดการเป็นแนวการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน
ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อจุดหมายปลายทางสูงสุด (ultimate goal หรือ ultimate end) คือ การ
พัฒนาประเทศที่แบ่งเป็นประชาชนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ในส่วนของการจัดการ
ทรัพยากรน้ำ จำเป็นต้องนำความรู้ความสามารถทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทุกด้านมาใช้ในการบริหาร
จัดการทรัพยากรร่วมกัน ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม โดยหลัก
ใหญ่ๆ คือ ความมีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความยั่งยืน ภายใต้การมีส่วนร่วมหรือการบูร
ณาการร่วมกัน

4.2 การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน Integrated Water Resources Management (IWRM)

การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน คือ กระบวนการในการส่งเสริมการประสาน
การพัฒนาและจัดการน้ำ ดินและทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาซึ่งประ โยชน์สูงสุดทาง
เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมอย่างทัดเทียมกัน โดยไม่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของ
ระบบนิเวศที่สำคัญ เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการ ในทางปฏิบัติซึ่งได้รับการเห็นชอบจาก
ที่ประชุมของสหประชาชาติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่กรุงรีโอ เดอ จาเนโร ปี ค.ศ.
1992 เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน 4 ประการ คือ

- 1) น้ำจัดเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดและเปราะบาง จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การ
พัฒนาและสิ่งแวดล้อม
- 2) การพัฒนาและการจัดการน้ำ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ ผู้
วางแผน และผู้กำหนดแนวนโยบายทุกระดับ
- 3) สตรีมีบทบาทสำคัญในการจัดหา จัดการและดูแลรักษา

4) นำมีคุณค่าทางเศรษฐกิจสำหรับภาคการใช้ต่างๆ และจำเป็นต้องถือว่าเป็นสินค้าเชิงเศรษฐกิจ (อภิชาติ อนุกุลธำไพ, 2546: 16)

เจ เกาส์ (J. Gauss) (อ้างอิงใน เฉลิมพงษ์ มีสมนัย, 2551: 9-10) ได้รวบรวมแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการจัดการ และมั่นใจเป็นอย่างมากว่า องค์ความรู้และวิธีปฏิบัติด้านการจัดการจำเป็นต้องอาศัยแนวทางการศึกษาแบบนิเวศวิทยา หรือมีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของการจัดการเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หมายถึงถึงลักษณะพื้นดิน บรรยากาศ สถานที่ตั้งที่ประชาชนทำมาหากิน ตลอดจนลักษณะของประชาชน ทั้งในแง่จำนวน อายุ ความรู้ และเทคโนโลยีทางกายภาพและทางสังคมที่ประชาชนใช้ในการประกอบอาชีพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน คือ กระบวนการวางแผน และการใช้แผน ในการบริหารทรัพยากร และเทคนิคต่างๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน และมีอยู่จำกัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์และนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการในทุกระดับ และมีสิทธิในการใช้น้ำอย่างเสมอภาค โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และรักษาระบบนิเวศน์ที่สำคัญให้ยั่งยืน

ดังนั้นในการบริหารจัดการน้ำ ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ เพราะมีความเกี่ยวเนื่องกัน การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำจะบรรลุความสำเร็จ จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

5. กรมทรัพยากรน้ำ

กรมทรัพยากรน้ำ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะ การจัดทำนโยบาย แผน กฎหมาย และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พัฒนาการ กำหนดมาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งระดับภาพรวมและระดับลุ่มน้ำ ซึ่งในการบริหารจัดการในระบบลุ่มน้ำได้ใช้กลไกองค์กรบริหารจัดการน้ำเป็นเครื่องมือ

กรมทรัพยากรน้ำได้จัดทำนโยบายดูแลองค์กรที่ดี อันประกอบด้วยนโยบายหลัก 4 ด้าน คือ ด้านรัฐ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านผู้รับบริการที่ดีและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านองค์กร และด้านผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายหลักด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและ

ค่านิยมร่วมสำหรับองค์กรและบุคลากรทุกคนพึงยึดถือเป็นแนวปฏิบัติควบคู่กับกฎ ข้อบังคับอื่นๆ อย่างทั่วถึง (ศิริพงศ์ หังสพฤกษ์. 2552: คำนำ) โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ดังนี้

วิสัยทัศน์ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำแบบบูรณาการ โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน

พันธกิจตามกฎหมาย/ภารกิจหลักของหน่วยงาน

1. เป็นองค์กรในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเป็นระบบลุ่มน้ำ
2. ส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มศักยภาพกระบวนการขับเคลื่อนองค์กรและเครือข่ายลุ่มน้ำ
3. อนุรักษ์ พื้นฟู บำรุงรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง และพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน
4. พัฒนาองค์ความรู้ ระบบข้อมูล กำหนดมาตรฐานด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และระบบเตือนภัยแบบบูรณาการและให้เกิดการนำไปใช้ของทุกภาคส่วน
5. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงาน คือ

1. พัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. อนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อจัดหาน้ำต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำ
3. พัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยจากพิบัติภัยทางธรรมชาติ

ค่านิยมองค์กร

ค่านิยมหลักขององค์กร หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อร่วมกันขององค์กร ซึ่งได้รับการพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่า มีประโยชน์ ถูกต้องเหมาะสม ดึงงาม สมควรประกาศไว้เพื่อกำกับให้บุคลากรในองค์กรยึดถือและประพฤติปฏิบัติตาม กรมทรัพยากรน้ำจึงได้มีประกาศลงวันที่ 18 ธันวาคม 2551 กำหนดค่านิยมหลักของกรมทรัพยากรน้ำ ดังนี้

“บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ

ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน”

5.1 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8

5.1.1 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค

- 1) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการ รวมทั้งดำเนินการสำรวจออกแบบและพัฒนาอนุรักษ์ฟื้นฟูการใช้ประโยชน์และการแก้ไขปัญหาของลุ่มน้ำ
- 3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเป็นศูนย์เครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระดับลุ่มน้ำ
- 4) ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาด้านเทคนิควิชาการ มาตรฐาน และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแก่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5) ปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- 6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบ

5.1.2 องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การบริหารจัดการน้ำของประเทศตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การบริหารจัดการน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 25 ลุ่มน้ำหลักทั่วประเทศ และให้มีองค์กรเพื่อบริหารจัดการน้ำ โดยใช้กลไกของคณะกรรมการเป็นองค์กรบริหารแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือบุคคลที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ
2. ระดับลุ่มน้ำ ได้แก่ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำ คณะทำงานด้านวิชาการ คณะทำงานลุ่มน้ำสาขา (กรณีมีหลายจังหวัด)
3. ระดับพื้นที่ ได้แก่ คณะทำงานลุ่มน้ำระดับจังหวัด คณะทำงานระดับลุ่มน้ำระดับลุ่มน้ำสาขา (กรณีจังหวัดเดียว) คณะทำงานลุ่มน้ำระดับอำเภอ คณะทำงานลุ่มน้ำ ระดับตำบล และกลุ่มเครือข่ายในชุมชน

องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานทั้งระดับลุ่มน้ำและระดับพื้นที่ได้รับจากการคัดเลือกผ่านผู้แทนในแต่ละองค์กร เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำตามนโยบายและตามความต้องการในพื้นที่ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2549: 9)

5.1.3 รูปแบบ ช่องทางประสานการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่

การประสานการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ เป็นการนำเสนอรูปแบบ ช่องทางการประสานระหว่างประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่/ผู้แทนในองค์กรบริหารจัดการน้ำ กับกรมทรัพยากรน้ำ โดยจำแนกเป็นกรณีต่างๆ 8 กรณี ดังนี้ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2549: 31)

- 1) การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์
- 2) การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการพัฒนาแหล่งน้ำ
- 3) แนวทางการจัดหาน้ำสะอาดในชุมชนด้วยระบบประปา
- 4) ข้อมูลอุทกวิทยาและการเตือนภัย
- 5) แนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำ (น้ำท่วม/น้ำแล้ง)
- 6) การจัดการระบบข้อมูลผ่านเว็บไซต์
- 7) การบริหารจัดการน้ำในรูปแบบองค์กรชุมชน (การบริหารจัดการน้ำแบบ การมีส่วนร่วมและบูรณาการ)
- 8) แนวทางการจัดทำแผนทรัพยากรน้ำ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนต์ชัย เติณชุนทศ (2547) กรณีมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับการให้ความสนใจ ในสัดส่วนค่อนข้างสูง แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าระดับความสนใจขึ้นไปจนถึงการ ติดตามตรวจสอบมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างต่ำมาก ทั้งด้านการพัฒนาคนและสังคม ด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทางการเมือง การบริหารและการพัฒนา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ได้แก่ (1) ความเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล (ความเห็นเชิงลบ) (2) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ในชุมชน (เชิงผูกผัน) และ (3) ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในตำบลในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา กับ ความเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ประชาชนที่มีความเห็น ว่าการพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลด้านการพัฒนาคนและสังคมอยู่ในระดับต่ำ จะเข้ามามีส่วน ร่วมด้านการพัฒนาคนและสังคมสูง และประชาชนที่เห็นว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานสูงเช่นกัน สำหรับผลการศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเห็นต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จะมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในส่วนของความเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีการพัฒนาทุกด้านไม่ต่างกัน

รามิต พัฒนมงคลเศรษฐ (2547) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรง อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรง อยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรง ได้แก่ (1) อาชีพ (2) ระดับการศึกษา (3) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (4) รายได้ (5) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (6) การรับรู้ข่าวสาร และ (7) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 3. ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยคิดว่าปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยใช้งบประมาณมาก ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการก่อน 4. ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ควรมีการฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการให้กับประชาชนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเป็นประจำทุกปี

มยุรี ศรีอุตร (2548) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1) สถานภาพ (2) รายได้ต่อเดือนและ (3) การเป็นสมาชิกกลุ่มที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา ไม่แตกต่างกัน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยร่วมกันในการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้คงงามสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และ มักเป็นฝ่ายปฏิบัติตนโดยมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือการติดตามและประเมินผลเนื่องจากผู้ประกอบการค้ามีภารกิจในด้านการค้าขายจึงเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

วรยุทธ หดิมตระกูล (2548) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน 2 ประการ ได้แก่ การต่อต้านการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจากบุคคลภายนอก และความต้องการรักษาทรัพยากรป่าไม้วัวในชุมชนเพื่อสนองความต้องการเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค น้ำ กระบวนการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในช่วงแรกใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส และความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ต่อมาเมื่อมีการบุกรุกจากบุคคลภายนอก ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการรักษาป่า โดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนรักษาป่านำไปสู่ความเป็นประชาคมที่เข้มแข็งในที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้วัวสูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างบ้านห้วยสะพาน อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เนื่องจากใน ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการวางแผนและการติดตามและประเมินผล มักจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผนและการรับผลประโยชน์เท่านั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ (1) เพศ (2) อาชีพหลัก (3) ความรู้สึกเป็นเจ้าของป่าชุมชนและ (4) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน รองลงมา ได้แก่ (5) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและ (6) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ได้แก่ (7) อายุ (8) ระดับการศึกษา (9) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (10) จำนวนที่ดินทำกิน (11) การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และ (12) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ผู้มีอายุมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยมาไม่นาน ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีที่ดินทำกินมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีที่ดินทำกินน้อย ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่ามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่า ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมาก่อนมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มมาก่อน ผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนมากมีส่วนร่วม

มากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนน้อยในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วรัตน์ ญาณทัศนกิจ (2548) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษา แม่น้ำท่าจีน ในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในระดับต่ำ ในเรื่องการทิ้งเศษอาหารที่ย่อยสลายเองได้ ลงแม่น้ำมีประโยชน์ไม่ก่อให้เกิด น้ำเน่าเสีย (ร้อยละ 49.12) ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำเท่านั้นที่ควรมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์แม่น้ำ (ร้อยละ 48.25) ระดับสูง ในเรื่องการรณรงค์ให้ช่วยกันฟื้นฟูอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนเป็นเรื่องที่สามารถเป็นไปได้ (ร้อยละ 91.23) การเกิดมลพิษในแม่น้ำจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยตรง (ร้อยละ 87.72) ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสูงใจในระดับมากที่สุดในเรื่องที่เห็นว่าแม่น้ำที่ใสสะอาดส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้อยู่อาศัยอยู่บริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.44) แม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญของประเทศสมควรได้รับการอนุรักษ์ดูแลรักษาอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 4.39) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) โดยมีค่าเฉลี่ยรวมตามลำดับในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.29) รองลงมาในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.22) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.01) และในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือ (ค่าเฉลี่ย 2.86) ส่วนใหญ่ต้องการ จะเห็นแม่น้ำท่าจีนมีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ รองลงมาต้องการเห็นว่าเป็นแหล่งพักผ่อนท่องเที่ยว และสร้างเศรษฐกิจชุมชน เห็นว่าประชาชนไม่เข้าใจความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์แม่น้ำ รองลงมาเห็นว่า ผู้ประกอบการ ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและเสนอว่า ประชาชนสองฝั่งแม่น้ำควรจะมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหของแม่น้ำ รองลงมาเสนอว่าควรมีการรณรงค์ เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำแก่ประชาชนมากขึ้น ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้ เพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน (1) อายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือ และในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ระดับ (2)การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในเชิงลบ นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนน้อย อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงมีหน้าที่การงานภารกิจมากและ (3)ไม่ได้ประกอบภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือใกล้กับแม่น้ำ จึงอาจไม่มีเวลาและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำ (4)การเป็นสมาชิกชมรมและ (5)ปัจจัยสูงใจในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนทุกด้าน (6)ความรู้ความเข้าใจในการ

อนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือในเชิงลบ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมาก จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรึกษาหารือไม่น้อยจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนทั้ง 4 ระดับ มีความสำคัญมากต่อการอนุรักษ์แม่น้ำของตน ให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนมากขึ้น โดยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนอย่างถูกต้อง สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกตระหนักรู้ในการมีส่วนร่วมความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในเขตของตนสร้างความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ สถานประกอบการ และองค์กรเอกชนต่างๆ ให้ร่วมกันทำหน้าที่ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองอย่างเป็นระบบ ควรดำเนินการจัดตั้งชมรม และแสวงหางบประมาณในการจัดตั้งชมรมเพื่อการอนุรักษ์ แม่น้ำท่าจีนโดยทันที เพื่อให้ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนเป็นศูนย์กลางในการรับทราบ เกี่ยวกับปัญหาและพฤติกรรมในการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำท่าจีนที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

วิทยา โพนสุวรรณ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง สำหรับในขั้นตอนการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ เช่น ความแตกต่างกันในเรื่อง(1) เพศ (2) อายุ (3) การศึกษา (4) อาชีพ (5) สถานภาพทางสังคม (6) รายได้ และ(7) ระยะห่างจากลำน้ำ พบว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการมีกิจกรรมใช้น้ำที่แตกต่างกัน พบว่าไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันทางสถิติ

ภาณุ วรมิตร (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพทั่วไป ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่เกาะสมุยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย เนื่องจากหน่วยงานราชการไม่ได้ให้ความรู้ ไม่ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้รับรู้เท่าที่ควร ส่งผลให้ขาดความรู้ ความเข้าใจ และควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนมากกว่าที่เป็นอยู่ กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันของภาครัฐและเอกชน ยังขาดการ

ประสานงานที่ดีทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรงบประมาณในการอุดหนุนและดูแลด้านสิ่งแวดล้อมยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้สิ่งแวดล้อม ทำให้สิ่งแวดล้อมในพื้นที่สกปรกและมีการปล่อยปละละเลยให้นักท่องเที่ยวและนายทุนเข้าไปบุกรุกและทำลายสิ่งแวดล้อมให้ได้รับความเสียหายไปมาก อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ได้ให้ความสนใจที่จะดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ 2.ประชาชนชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอยู่ในระดับสูง โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา โดยมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นแก่เจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาและให้ความสนใจในการจัดทำแผนโครงการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น 3.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่ (1) เพศ (2) ระดับการศึกษา (3) อาชีพ (4) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (5) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (6) การให้คุณค่าต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไข มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนตัวแปร (7) อายุ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2549) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (1) อาชีพ (2) ระดับการศึกษา (3) ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบล (4) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (5) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น และ(6) ภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ส่วน เพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมตรวจสอบและติดตามผลมีค่าต่ำสุด ตามลำดับ

ฉิษา เกษจำรัส (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.30 มีอายุ 31 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.70 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.40 มีรายได้รวมต่อเดือน 3,001 – 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.00 เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 65.40 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 82.40 และมีระดับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูงสำหรับที่มีความรู้สูงมากที่สุดในข้อที่ว่า การวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 73.70 และน้อยที่สุดในข้อที่ว่า การสร้างความเจริญของชุมชนแต่เรื่องของผู้นำเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2.40 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และอยู่ในระดับปานกลางในด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.48$) ละด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.44$) ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมื่อแยกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า มีความแตกต่างกันตาม(1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และ(5) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีความไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามรายได้ และระดับความรู้ในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

พิศมัย บุญเดิศ (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล สมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีอาชีพรับจ้าง มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือน เป็นสมาชิกกลุ่ม มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 10 ปี การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมาก การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน(1)ระดับการศึกษาและ(2)การเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และข้อเสนอแนะที่สำคัญของประชาชน เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือกันทำงาน

ให้หน่วยงานของเทศบาลปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในชุมชน และจัดให้มีการพบปะปรึกษากับชุมชนให้มากกว่าเดิม

อนุชา เพียรชนะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน กรณีศึกษา ลุ่มน้ำย่อยลำเซบาย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง (1) มีอายุเฉลี่ย 45 ปี (2) การศึกษาของประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 81.60 (3) อาชีพหลักทำนา ทำไร่ และทำสวน ร้อยละ 84.20 (4) ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกิจการของตนเอง ร้อยละ 98.80 (5) มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 900,000 บาท รายจ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 1,000,000 บาท ซึ่งแสดงว่ามีสภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนมากการเก็บหาของป่าและไม้พื้น และใช้ในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ในระดับมาก (6) ด้านความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและกฎหมายป่าไม้ ประชาชนมีความรู้ในระดับมาก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และเข้าร่วมกิจกรรมระดับน้อย แต่มีความต้องการในการร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมประชาสัมพันธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

กัญญา ไวกยี่ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะทำงานระดับตำบลในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาห้วยมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า คณะทำงานระดับตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชายถึงร้อยละ 85.1 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 48.6 อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาห้วยมวกเหล็กเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี มีการประกอบอาชีพหลัก ทำไร่ ทำสวนมากที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมในพื้นที่ร้อยละ 89.2 เคยได้รับการฝึกอบรม ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำถึงร้อยละ 91.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับสูง มีความคาดหวังต่อผลประโยชน์ ที่คาดว่าจะได้รับจากการเป็นคณะทำงานในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับปานกลาง การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ (1) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ (3) อายุ (4) การศึกษา (5) รายได้ (6) ระยะเวลาที่อยู่อาศัย (7) อาชีพ (8) การได้รับการฝึกอบรม (9) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ และ(10) ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเป็นคณะทำงานระดับตำบล

สุชาติ คำนวนคิดปี (2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมี

ส่วนร่วมของการมีส่วนร่วมประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเขียน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ในหลายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเขียน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การมีส่วนร่วม แตกต่างกันตาม(1) ระดับการศึกษา (2) แหล่งข้อมูลข่าวสาร และ(3) จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติได้ร่วมเขียน ด้านภูมิฐานะ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประเภทกิจการ การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมเขียน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น เจ้าหน้าที่ขาดปัจจัยหลายๆ ด้าน และ การประชาสัมพันธ์ไม่เท่าที่ควร

ไกรสร เพ็ญกุล (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วม ในด้านประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภาพรวมในด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำในพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้แท้จริงและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด แต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.44) มีอายุตั้งแต่ 41-50 ปี (ร้อยละ 34.33) มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 39.12) สมาชิกในครอบครัว 3-4 คน (ร้อยละ 47.71) มีรายได้เฉลี่ย 5,001-10,000 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 51.30) อาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน (ร้อยละ 53.29) ส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ในชุมชน (ร้อยละ 36.33) แต่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพต่างๆ ในปัจจุบัน (ร้อยละ 46.91) 3) ปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้าน คือ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (5) อาชีพหลัก (6) การดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ4) ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านทรัพยากร

น้ำ ต้องกำหนดทิศทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบทางสื่อต่างๆ อย่างทั่วถึง แพร่หลายและมากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมการแก้ปัญหา และการพัฒนาของภาครัฐ

จากการที่ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาขอสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 ปัจจัยที่มีผล/ ส่งผล/ มีอิทธิพล/ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลำดับที่	ปัจจัย ชื่อ ผู้วิจัย	ปัจจัย																				
		เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	สถานภาพ/ ตำแหน่ง	จำนวนสมาชิกครัวเรือน	รายได้	อาชีพ	ระยะเวลาอาศัย	การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ	ภาวะผู้นำ	มีที่ดินทำกิน/ จำนวนที่ดิน	ความเห็น ประชา: ต่อ หน่วยงาน	ความรู้สึกเป็นเจ้าของ	ปัจจัยเชิงจิตด้านอนุรักษ์	คาดหวังในผลประโยชน์	ระยะห่างกับแหล่งน้ำ	การรับรู้ข่าวสาร	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน	การได้รับการฝึกอบรม	จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร	
1	มนต์ชัย							1	1			1										
2	รามิล			1		1	1	1	1									1	1			
3	มสุรี				1	1			1													
4	สุรอุทธ	1	1	1		1		1	1		1		1		1			1	1			
5	วรัศน์		1	1						1					1				1			
6	วัลยา	1	1	1	1	1	1									1						
7	ภาณุ	1	1	1				1						1				1	1			
8	เอกสิทธิ์			1				1	1	1	1								1			
9	ณิชา	1	1	1					1	1												
10	พิศมัย			1						1												
11	อนุษา		1	1		1	1				1									1		
12	กัลยา		1	1		1	1	1	1						1			1	1	1		
13	สุขจิ			1														1				1
14	ไกรสร	1	1	1		1	1		1													
	รวม	5	8	1	2	1	6	8	6	1	1	2	1	1	2	2	2	5	7	1	1	

จากตารางที่ 2.5 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผล/ส่งผล/มีอิทธิพล/ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส/ตำแหน่ง
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- รายได้
- อาชีพ
- ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่
- ภาวะผู้นำ
- มีที่ดินทำกิน/จำนวนที่ดินทำกิน
- ความเห็นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน
- การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน
- ความรู้สึกเป็นเจ้าของ
- ปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์
- ความคาดหวังในผลประโยชน์
- ระยะทางที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ
- การรับรู้ข่าวสาร
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ
- การได้รับการฝึกอบรม
- จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาจัดกลุ่มปัจจัยใหม่ ได้ 3 กลุ่มปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การดำรงตำแหน่ง
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่
2. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ภาวะ
ผู้นำ การมีที่ดินทำกิน/จำนวนที่ดินทำกิน ความเห็นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็น
เจ้าของ ปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์ ความคาดหวังในผลประโยชน์ ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับ
แหล่งน้ำ

3. ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ การได้รับการฝึกอบรม และจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร

ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นตัวแปรการวิจัย ดังนี้

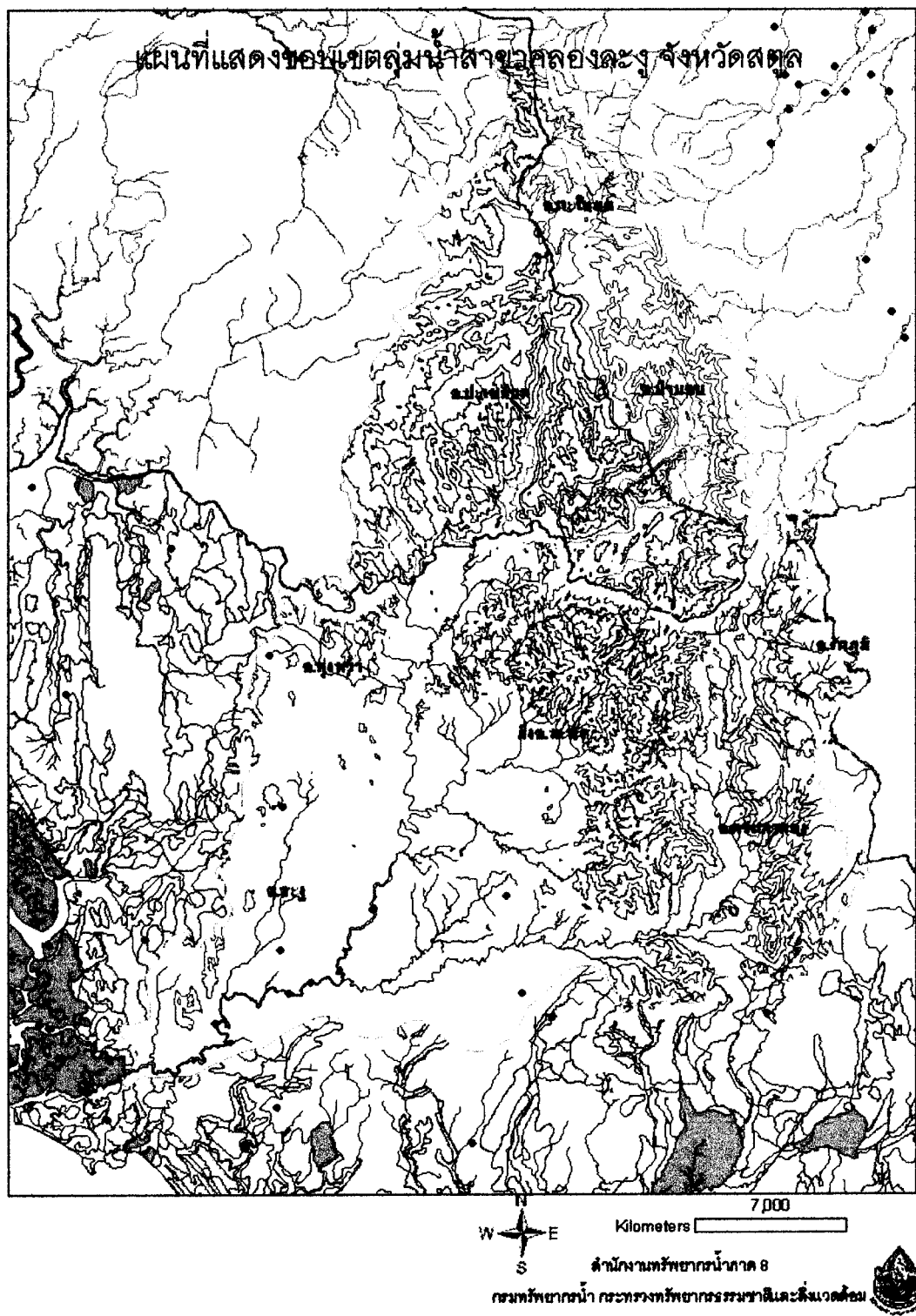
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สรุปแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การดำรงตำแหน่ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

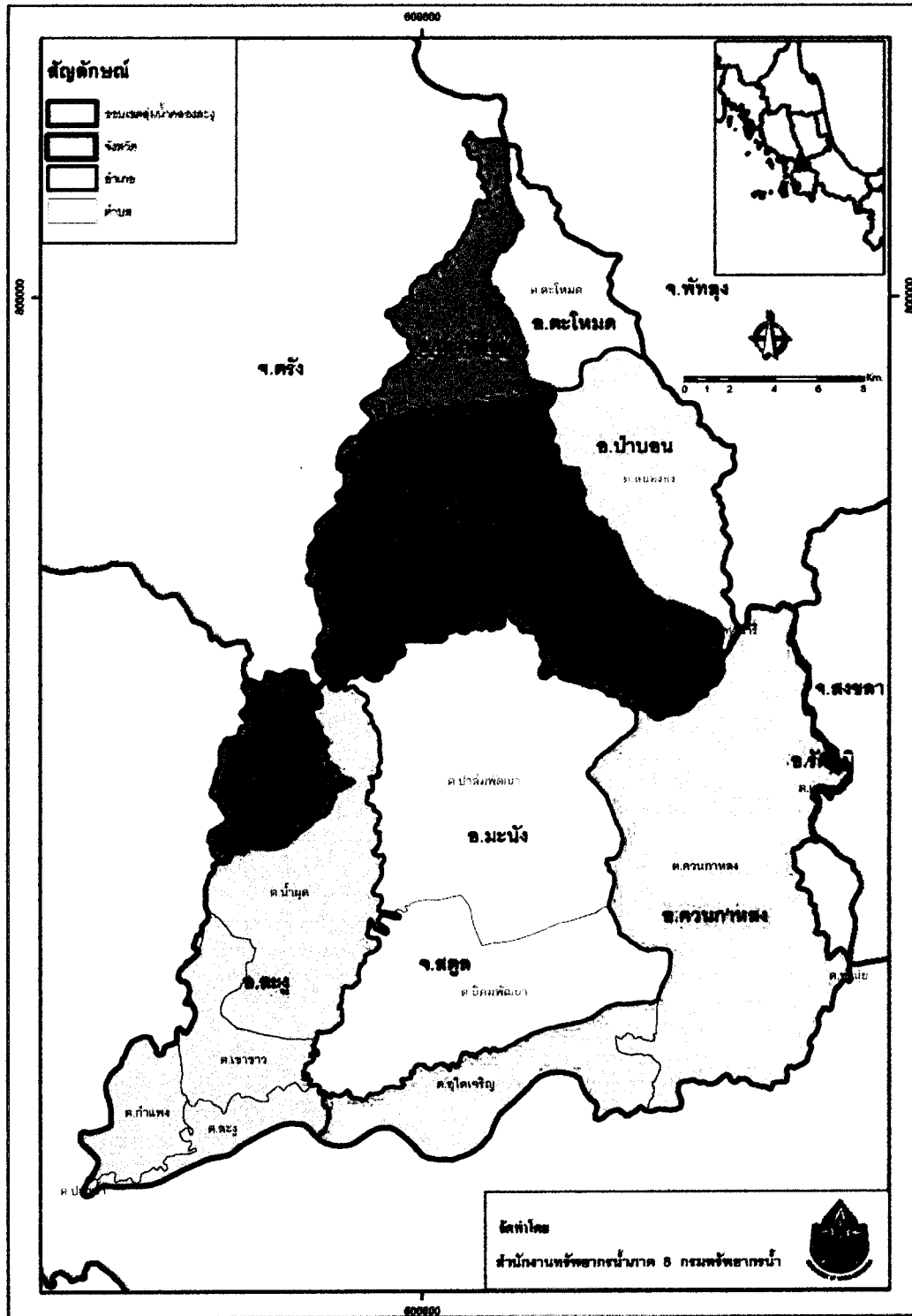
2. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ภาวะผู้นำ การมีที่ดินทำกิน/จำนวนที่ดินทำกิน ความเห็นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ปัจจัยเชิงจิตด้านอนุรักษ์ ความคาดหวังในผลประโยชน์ ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ

3. ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ การได้รับการฝึกอบรม และจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาดมแผน และ 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ภาพที่ 2.1 แสดงขอบเขตลุ่มน้ำสาขาคลองระงู จังหวัดสตูล

ภาพที่ 2.2 แสดงขอบเขตการปกครองในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสุโขทัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดละงู โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษา คือ ประชาชนผู้อาศัยในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู ทั้งหมดที่อายุ 18 ปีขึ้นไปทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ รวม 11 ตำบล 2 เทศบาล 109 หมู่บ้านจำนวน 109,472 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย : 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยวิธีการคำนวณโดยสูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ของทาโร ยามาเน่ ดังนี้

สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973)

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ศึกษา

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{109,472}{1 + 109,472 (0.05)^2}$$

$$= 398.54$$

$$\text{ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = 400 \quad \text{คน}$$

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรแต่ละอำเภอ ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู

อำเภอ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวนประชากร
ควนกาหลง	อบต. ควนกาหลง	13,096
	อบต. อุไคเจริญ	7,598
ละงู	อบต. ละงู	20,591
	อบต. น้ำผุด	8,419
	อบต. เขาวาว	6,156
	เทศบาลตำบลกำแพง	5001
	อบต. กำแพง	12,447
	อบต. ปากน้ำ	9,981
ทุ่งหว้า	เทศบาลตำบลทุ่งหว้า	3231
	อบต. ทุ่งหว้า	3,500
	อบต. ป่าแกบ่อหิน	3,856
มะนัง	อบต. ป่าลัมพัฒนา	8,849
	อบต. นิคมพัฒนา	6,747
รวม		109,472

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย <http://www.dopa.go.th/xstat/popyear.html>

(เข้าถึงเมื่อ วันที่ 14 พฤศจิกายน 2552)

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนตัวอย่างจากประชากรแต่ละตำบล ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคองละงู

อำเภอ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
ควนกาหลง	อบต. ควนกาหลง	13,096	48
	อบต. อูไคเจริญ	7,598	28
ละงู	อบต. ละงู	20,591	75
	อบต. น้ำผุด	8,419	31
	อบต. เขาขาว	6,156	23
	เทศบาลตำบลกำแพง	5001	18
	อบต. กำแพง	12,447	45
	อบต. ปากน้ำ	9,981	36
	อบต. ปากน้ำ	9,981	36
ทุ่งหว้า	เทศบาลตำบลทุ่งหว้า	3231	12
	อบต. ทุ่งหว้า	3,500	13
	อบต. ป่าแกบ่อหิน	3,856	14
มะนัง	อบต. ป่าลัมพัฒนา	8,849	32
	อบต. นิคมพัฒนา	6,747	25
รวม		109,472	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (questionary) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นประกอบ - ด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของประชากร จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ การดำรงตำแหน่ง/เลข ดำรงตำแหน่งในชุมชน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ ข่าวสาร จำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ(ข้อที่ 1-6) และเป็น

แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (ข้อที่ 7-14) มีรายละเอียดในแต่ละข้อคำถามดังนี้ (1) การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) ลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ (3) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน (4) ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ (5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ (6) ความถี่ในรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับ (7) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (8) ความคิดเห็นด้านหน่วยงาน (9) ด้านความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ (10) ด้านปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (11) ด้านความไม่คาดหวังในผลประโยชน์ (12) ด้านการรับรู้ข่าวสาร (13) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ (14) ด้านการรับการฝึกอบรม โดย

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นข้อความเชิงบวก ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์โดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of Item Objective congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

โดยกำหนดคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการศึกษาพบว่าแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร มีค่า IOC = 0.91 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แบบสอบถามตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ข)

3.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลย่านซื่อ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 94: 2548)

$$r_u = (k/(k-1)) * [1 - \sum (s_i^2)/s^2]$$

เมื่อ r_u แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 s_i^2 แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
 s^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

จากการศึกษาพบว่าเครื่องมือในการศึกษาคั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.96 ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.95 (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ก)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบและผู้วิจัยรวบรวมคืนมา ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
- 2) ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำมาประมวลผล
- 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนคัดเลือกฉบับที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตัวเลข (code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน แล้วจึงนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) ทำการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ (Inferential Statistics) เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยใช้สถิติทดสอบ t-Test ,F-Test และทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe

6. การแปลผลข้อมูล

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษายกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 ลักษณะข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล
- ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำ สาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 ความถี่ ร้อยละ ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
N = 400		
เพศ		
ชาย	217	54.2
หญิง	183	45.8
รวม	400	100
อายุ (ต่ำสุด 19 ปี สูงสุด 68 ปี อายุเฉลี่ย 36.80 ปี)		
น้อยกว่า 30	110	27.5
31- 40 ปี	181	45.3
มากกว่า 40 ปี	109	27.2
รวม	400	100
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	42	10.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	45	11.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	66	16.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 400		
ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อนุปริญญา/ปวส.	61	15.2
ปริญญาตรี	174	43.5
สูงกว่าปริญญาตรี	12	3.0
รวม	400	100
สถานภาพสมรส		
โสด	132	33.0
สมรส	255	63.7
หย่า/ หม้าย	13	3.3
รวม	400	100
สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน (ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 11 คน ค่าเฉลี่ย 4.28 คน)		
น้อยกว่า 5 คน	239	59.8
มากกว่า 5 คน	161	40.2
รวม	400	100
รายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ		
ตั้งแต่ 5,000 บาทลงมา	44	11.0
5,001 - 10,000 บาท	177	44.3
10,001 - 15,000 บาท	132	33.0
15,001 - 20,000 บาท	31	7.7
20,001 บาทขึ้นไป	16	4.0
รวม	400	100
อาชีพ		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	165	41.2
เกษตรกร (ทำนา ทำสวน ประมง)	101	25.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	48	12.0
รับจ้างภาคเกษตร	74	18.5
รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	12	3.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 400		
ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 65 ปี เฉลี่ย 22.84 ปี)		
น้อยกว่า 10	129	32.3
11-20 ปี	73	18.2
มากกว่า 20 ปี	198	49.5
รวม	400	100
การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน		
กำนัน	2	0.5
ผู้ใหญ่บ้าน	3	0.8
ประธานกลุ่มออมทรัพย์	6	1.5
ประธานกลุ่มแม่บ้าน	7	1.7
สมาชิกสภา อบต.	20	5.0
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ	362	90.5
รวม	400	100

เพศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 54.2 เป็นเพศชาย ส่วนที่เหลือเป็นเพศหญิง ร้อยละ 45.8

อายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 45.3 รองลงไปอายุ น้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 27.5 และมากกว่า 40 ปี ร้อยละ 27.2

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 43.5 จบการศึกษาระดับ ปริญญาตรี รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. มัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.5, 15.2, 11.3, 10.5 ตามลำดับ และมีผู้ที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 3.0

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 63.7 มีสถานภาพสมรสแล้ว รองลงมา คือ สถานภาพ โสด หย่า/ หม้าย คิดเป็นร้อยละ 33.0, 3.3 ตามลำดับ

สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่ครัวเรือนมีสมาชิกน้อยกว่า 5 คน สมาชิกที่อยู่อาศัยร่วมกันเฉลี่ย 4.28 ต่ำสุด 1 คน ส่วนครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่า 5 คน พบว่ามีสมาชิกสูงสุด 11 คน

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 44.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท รองลงมาคือ 10,001 - 15,000 บาท ตั้งแต่ 5,000 บาทลงมา 15,001 - 20,000 บาท 20,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.0, 11.0, 7.7, 4.0 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 41.2 เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงมาคือ ประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 25.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำสวน ประมง) ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างภาคเกษตร ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับจ้างภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 18.5, 12.0, 3.0 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ถุ่มน้ำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอาศัยอยู่ในพื้นที่ถุ่มน้ำ ค่าเฉลี่ย 22.84 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 65 ปี โดยส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.5 น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 และระหว่าง 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.2

การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆสูงถึงร้อยละ 90.5 ส่วนที่เหลือดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภา อบต. ประธานกลุ่มแม่บ้านประธานกลุ่มออมทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คิดเป็นร้อยละ 5.0, 1.7, 1.5, 0.8, 0.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ลักษณะข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

ตารางที่ 4.2 ความถี่ ร้อยละ ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง

N = 400		
ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	50	12.5
กลุ่มแม่บ้าน	35	8.8
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	40	10.0
กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร	98	24.5
กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	30	7.5
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ	147	36.7
รวม	400	100

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 400		
ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ		
เป็นของตัวเอง	312	78.0
เช่าที่ดิน	18	4.5
ที่ดินของญาติ	27	6.7
ที่ดินบุกรุก	4	1.0
ที่ดินเป็นของตนเองและเช่าที่ดินของผู้อื่น	39	9.8
รวม	400	100
ถ้าที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการเป็นของตนเองมีกรรมสิทธิ์อยู่		
น้อยกว่า 10 ไร่	208	66.7
11-20 ไร่	79	25.3
มากกว่า 20 ไร่	25	8.0
รวม	312	100
ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยของท่านกับแหล่งน้ำ		
ติดแหล่งน้ำ	68	17.0
ไม่ถึง 1 กิโลเมตร	101	25.3
1 -2 กิโลเมตร	83	20.7
3 -4 กิโลเมตร	103	25.7
มากกว่า 4 กิโลเมตร	45	11.3
รวม	400	100
ประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ		
วิทยุ	16	4.0
โทรทัศน์	233	58.2
หนังสือพิมพ์	21	5.3
วารสาร/สิ่งตีพิมพ์อื่นๆ	50	12.5
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	80	20.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 400		
ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ		
ไม่เคยได้รับเลย	93	23.2
1 – 3 ครั้ง/เดือน	204	51.0
4 – 6 ครั้ง/เดือน	32	8.0
7 – 9 ครั้ง/เดือน	39	9.8
มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	32	8.0
รวม	400	100

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมา คือกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 24.5 ส่วนที่เหลือมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 12.5, 10.0, 8.8 และ 7.5 ตามลำดับ

ลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามากกว่า 3 ใน 4 หรือคิดเป็นร้อยละ 78.0 มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง รองลงมา คือ มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าที่ดินของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 9.8 ส่วนที่เหลือเป็นที่ดินของญาติ เช่าที่ดิน ที่ดินบุกรุก คิดเป็นร้อยละ 6.7, 4.5 และ 1.0 ตามลำดับ

กรรมสิทธิ์ที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่มีที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ เป็นของตนเอง จำนวน 312 คน โดยน้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน 11-20 ไร่ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 และมากกว่า 20 ไร่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 25.7 มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ 3 - 4 กิโลเมตร รองลงมา คือไม่ถึง 1 กิโลเมตร 1 - 2 กิโลเมตร คิดแหล่งน้ำ มากกว่า 4 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 25.3, 20.7, 17.0 และ 11.3 ตามลำดับ

ประเภทของสื่อที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 58.2 ได้รับข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์ รองลงมา คือ

หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน วารสาร/สิ่งตีพิมพ์อื่นๆ หนังสือพิมพ์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 20.0, 12.5, 5.3 และ 4.0 ตามลำดับ

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 51.0 ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ 1 – 3 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือไม่เคยได้รับเลย คิดเป็นร้อยละ 23.3 ส่วนที่เหลือได้รับรับข้อมูลอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ 7 – 9 ครั้ง/เดือน 4 – 6 ครั้ง/เดือน มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 9.8, 8.0 และ 8.0 ตามลำดับ

ส่วนการศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความคิดเห็นที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษณ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ความคาดหวังในผลประโยชน์ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ การรับการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา ตามตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

N = 400

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. สามารถชี้แนะผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้	3.15	0.99	ปานกลาง
2. สามารถ อำนวยความสะดวก หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้	3.00	0.97	ปานกลาง
3. สามารถสั่งการผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้	2.92	0.92	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.02	0.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถามพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) สามารถชี้แนะผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (2) สามารถอำนวยความสะดวก หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (3) สามารถสั่งการผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.15, 3.00$ และ 2.92 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน

N = 400

ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ยินดีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน	3.94	0.960	มาก
2. พร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน	3.79	1.030	มาก
3. หน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชนมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม	3.48	0.963	ปานกลาง
4. หน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ	3.39	0.964	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.64	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นต่อหน่วยงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถามพบว่ามีความคิดเห็นต่อหน่วยงานอยู่ในระดับมากได้แก่ ยินดีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน และพร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน ($\bar{X} = 3.94$ และ 3.79 ตามลำดับ) มีความคิดเห็นต่อหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลางใน คือ หน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชนมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม หน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 3.48$ และ 3.39 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ

N = 400

ความรู้สึกเป็นเจ้าของ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. มีความผูกพันกับแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเอง	4.07	0.91	มาก
2. หวังแทนแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเอง	4.07	0.95	มาก
3. มีความรักแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเอง	4.02	1.01	มาก
4. ช่วยดูแลผลประโยชน์ของแหล่งน้ำของชุมชน	3.89	0.97	มาก
5. คอยเอาใจใส่ดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชนไว้อย่างดีอยู่เสมอ	3.70	0.98	มาก
6. คอยปกป้องภัยที่จะเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำของชุมชนอยู่เสมอ	3.65	1.04	มาก
เฉลี่ยรวม	3.89	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถามพบว่ามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกคือ (1) มีความผูกพันกับแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเอง (2) หวังแทนแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่ง เป็นทรัพย์สินของตนเอง (3) ความรักแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่ง เป็นทรัพย์สินของตนเองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ($\bar{X} = 4.07, 4.07$ และ 4.02 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

N = 400

ปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. แหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่ง	4.27	0.958	มาก
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนรวมตนเอง	4.23	0.995	มาก
3. ขอมรับหรือเต็มใจปฏิบัติงาน หากสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.08	1.042	มาก
เฉลี่ยรวม	4.19	0.92	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาในแต่ข้อคำถาม พบว่ามีปัจจัยจิตใจด้านอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากในทุกข้อคำถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) แหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่ง (2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนรวมตนเอง (3) ขอมรับหรือเต็มใจปฏิบัติงาน หากสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.27, 4.23$ และ 4.08 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านความคาดหวังใน
ผลประโยชน์

N = 400

ความคาดหวังในผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม ตามลำดับ
1. มีส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นว่าชุมชนจะได้รับ ประโยชน์	4.05	1.04	มาก
2. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่หวัง ผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ	4.01	1.03	มาก
3. มีส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม	3.93	1.16	มาก
4. มีส่วนร่วมต่างๆ เพราะไม่คิดว่าตนเองจะ ได้รับประโยชน์ตอบแทน	2.90	1.32	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.72	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านความคาดหวังใน
ผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาในแต่ข้อคำถาม พบว่ามีความ
คิดเห็นอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) มีส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นว่าชุมชน
จะได้รับประโยชน์ (2) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ (3) มี
ส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 4.05, 4.01$ และ 3.93 ตามลำดับ) มีความ
คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่มีส่วนร่วมต่างๆ เพราะไม่คิดว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ตอบ
แทน ($\bar{X} = 2.90$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

N = 400

ด้านการรับรู้ข่าวสาร	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. แหล่งให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในชุมชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ และอื่นๆ มีเพียงพอ	3.26	1.15	ปานกลาง
2. มีการค้นหาข้อมูลหลายๆ ช่องทาง เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใจนำไปใช้	3.24	1.08	ปานกลาง
3. การรับรู้ข่าวสารและส่งข่าวสารมีความสะดวก	3.18	1.13	ปานกลาง
4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรน้ำ โดยหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ในชุมชน	2.88	1.10	ปานกลาง
5. มีการใช้ระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ตในชุมชน	2.72	1.23	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.05	0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านการรับรู้ข่าวสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถามพบว่าการรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) แหล่งให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในชุมชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ และอื่นๆ มีเพียงพอ (2) มีการค้นหาข้อมูลหลายๆ ช่องทาง เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใจนำไปใช้ (3) การรับรู้ข่าวสารและส่งข่าวสารมีความสะดวก ($\bar{X} = 3.26, 3.24$ และ 3.18 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

N = 400

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและบำรุงรักษา ทรัพยากรน้ำ	3.34	0.95	ปานกลาง
2. มีความรู้ความเข้าใจการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	3.33	0.95	ปานกลาง
3. มีความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์ และฟื้นฟูด้านทรัพยากรน้ำ	3.33	0.99	ปานกลาง
4. มีความรู้ความเข้าใจ การใช้ประโยชน์โครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.29	0.95	ปานกลาง
5. ชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	3.01	1.08	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.25	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำ (2) มีความรู้ความเข้าใจการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ (3) มีความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์ และฟื้นฟูด้านทรัพยากรน้ำ ($\bar{X} = 3.34, 3.33$ และ 3.33 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนด้านการรับการฝึกอบรม

N = 400

การรับการฝึกอบรม	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมด้านทรัพยากรน้ำจากหน่วยงาน หรือ องค์กรต่างๆ	3.43	1.11	ปานกลาง
2. หน่วยงานรัฐหรือเอกชน ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำแก่ชุมชน	2.88	1.05	ปานกลาง
3. ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำ	2.98	1.07	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.09	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีความคิดเห็นด้านการรับการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีความคิดเห็นด้านการรับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมด้านทรัพยากรน้ำจากหน่วยงาน หรือ องค์กรต่างๆ (2) หน่วยงานรัฐหรือเอกชน ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำแก่ชุมชน (3) ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำ ($\bar{X} = 3.43, 2.88$ และ 2.98 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
โดยภาพรวม

N = 400

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน	3.07	0.89	ปานกลาง
2. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	3.04	0.90	ปานกลาง
3. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา	2.87	0.95	ปานกลาง
4. การตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา	2.86	1.00	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.96	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาในการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ (1) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน (2) การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข (3) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา (4) การตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.07, 3.04$ และ 2.87 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข

N = 400

การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ทราบสภาพพื้นที่และข้อมูลการเกิดภัยเป็นอย่างดี เช่นพื้นที่ภัยแล้ง พื้นที่น้ำท่วม	3.35	1.07	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมรวบรวมปัญหา และสาเหตุของการเกิดปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่	2.99	1.06	ปานกลาง
3. มีส่วนนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.94	1.08	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการค้นหาทางแก้ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	2.88	1.04	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.04	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ (1) ทราบสภาพพื้นที่และข้อมูลการเกิดภัยเป็นอย่างดี เช่นพื้นที่ภัยแล้ง พื้นที่น้ำท่วม (2) มีส่วนร่วมรวบรวมปัญหา และสาเหตุของการเกิดปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ (3) มีส่วนนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.35, 2.99$ และ 2.94 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา

N = 400

การตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. มีส่วนในการชักชวนสมาชิกเข้าร่วมประชุม แสดงความเห็นการแก้ปัญหาคือความเห็นด้านทรัพยากรน้ำ	2.91	1.11	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือจัดลำดับความสำคัญโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ ของชุมชน	2.90	1.10	ปานกลาง
3. มีส่วนในการเสนอ หรือตัดสินใจเลือกแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	2.85	1.05	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมการประชุม หรือวางแผนการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	2.80	1.12	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.86	1.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) มีส่วนในการชักชวนสมาชิกเข้าร่วมประชุมแสดงความเห็นการแก้ปัญหาคือความเห็นด้านทรัพยากรน้ำ (2) มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือจัดลำดับความสำคัญโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ ของชุมชน (3) มีส่วนในการเสนอ หรือตัดสินใจเลือกแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ ($\bar{X} = 2.91, 2.90$ และ 2.85 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

N = 400

การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. พร้อมเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ ในการ ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน	3.48	1.09	ปานกลาง
2. คัดเลือกแผนดำเนินกิจกรรม โดยพิจารณาถึง ประโยชน์ที่ชุมชนต้องการมากที่สุด	3.18	1.10	ปานกลาง
3. โครงการด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ที่มีการ วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมรองรับปัญหา	2.87	1.03	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมประสาน ใกล้เคียงปัญหา เพื่อ กิจกรรม หรือการพัฒนาทรัพยากรน้ำ	2.76	1.12	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.07	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$)
เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อ
คำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) พร้อมเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์
ในการ ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน (2) คัดเลือกแผนดำเนินกิจกรรม โดยพิจารณาถึงประโยชน์ที่
ชุมชนต้องการมากที่สุด (3) โครงการด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียม
รองรับปัญหา ($\bar{X} = 3.48, 3.18$ และ 2.87 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

N = 400

การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วในชุมชน ส่วนใหญ่ มีประโยชน์ตรงกับความต้องการ	3.13	1.11	ปานกลาง
2. ชักชวนเพื่อนบ้าน ให้สังเกตดูการเปลี่ยนแปลงของแหล่งทรัพยากรน้ำ	2.96	1.12	ปานกลาง
3. มีส่วนในการติดตาม แก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำให้ตรงกับความต้องการชุมชน	2.73	1.10	ปานกลาง
4. เข้าร่วมประชุม ประเมินผลการปฏิบัติงาน โครงการด้านทรัพยากรน้ำในชุมชน	2.65	1.16	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.86	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วในชุมชน ส่วนใหญ่ มีประโยชน์ตรงกับความต้องการ (2) ชักชวนเพื่อนบ้าน ให้สังเกตดูการเปลี่ยนแปลงของแหล่งทรัพยากรน้ำ (3) มีส่วนในการติดตาม แก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำให้ตรงกับความต้องการชุมชน ($\bar{X} = 3.13, 2.96$ และ 2.73 ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดังแนกตามตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วม	เพศชาย (n= 217 คน)		เพศหญิง (n= 183 คน)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	3.04	0.91	3.04	0.88	-0.06
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา	2.86	1.04	2.87	0.97	-0.10
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน	3.09	0.90	3.05	0.88	0.48
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา	2.93	0.95	2.80	0.94	1.40
เฉลี่ยรวม	2.98	0.86	2.94	0.81	0.477

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำ สาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามเพศ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนเพศชายและหญิง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนเพศชายและหญิงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
 กลุ่มน้ำสาขาคลองตะรุ จังหวัดสตูล จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	8.27	2	4.14	5.25**
ภายในกลุ่ม	312.75	397	0.79	
รวม	321.02	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	3.83	2	1.91	1.90
ภายในกลุ่ม	398.86	397	1.01	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	1.96	2	0.98	1.24
ภายในกลุ่ม	314.44	397	0.79	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	3.78	2	1.89	2.12
ภายในกลุ่ม	354.19	397	0.89	
รวม	357.97	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	4.02	2	2.01	2.90
ภายในกลุ่ม	275.17	397	0.693	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีอายุต่างกันคือ น้อยกว่า 30 ปี 31-40 ปี มากกว่า 40 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบรายชั่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{X}	น้อยกว่า 30 ปี	31-40 ปี	มากกว่า 40 ปี
		3.20	3.07	2.82
น้อยกว่า 30 ปี	3.20	-	0.13	0.38 **
31-40 ปี	3.07		-	0.24
มากกว่า 40 ปี	2.82			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และเมื่อทำการเปรียบเทียบรายชั่งโดยวิธีการของ scheffe ตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข แตกต่างจากกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองตะรุ จังหวัดสตูล จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	7.82	2	3.91	4.96**
ภายในกลุ่ม	313.21	397	0.79	
รวม	321.03	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข				
ปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	2.52	2	1.26	1.25
ภายในกลุ่ม	400.18	397	1.01	
รวม	402.70	399		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	2.43	2	1.21	1.54
ภายในกลุ่ม	313.97	397	0.79	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	0.94	2	0.47	0.52
ภายในกลุ่ม	357.03	397	0.90	
รวม	357.97	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	2.85	2	1.42	2.05
ภายในกลุ่ม	276.35	397	0.70	
รวม	279.20	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองสูง จังหวัดสตูล จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา/ปริญญาตรีและสูงกว่า มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วม รายด้าน พบว่า การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ก็ไม่ต่างกันเช่นกัน แต่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา/ปริญญา ตรีและสูงกว่า
		2.66	3.00	3.12
ประถมศึกษา	2.66	-	-0.34	-0.46**
มัธยมศึกษา	3.00		-	-0.11
อนุปริญญา/ปริญญา ตรีและสูงกว่า	3.12			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.20 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนด
ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน เมื่อทำการ
เปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญา
ตรีและสูงกว่า มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มี
การศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามสถานภาพ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทาง แก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	6.55	2	3.28	4.14*
ภายในกลุ่ม	314.47	397	0.79	
รวม	321.02	399		

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข				
ปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	6.13	2	3.06	3.07 [*]
ภายในกลุ่ม	396.56	397	1.00	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาคตาม				
แผน				
ระหว่างกลุ่ม	10.25	2	5.12	6.64 ^{**}
ภายในกลุ่ม	306.15	397	0.77	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	2.56	2	1.28	1.43
ภายในกลุ่ม	355.42	397	0.89	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	5.81	2	2.90	4.22 [*]
ภายในกลุ่ม	273.39	397	0.69	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.21 พบว่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองตะลุง จังหวัดสตูล จำแนกตามสถานภาพพบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน คือ โสด สมรส หย่า/หม้าย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทาง

แก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	โดยภาพรวม			
	เฉลี่ย	ไคร	สมรส	หย่า/หม้าย
	\bar{X}	3.05	2.94	2.37
ไคร	3.05	-	0.10	0.68*
สมรส	2.94		-	0.57
หย่า/หม้าย	2.37			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตารางที่ 4.22 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพไคร มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	โดยภาพรวม			
	เฉลี่ย	ไคร	สมรส	หย่า/หม้าย
	\bar{X}	3.15	3.02	2.42
ไคร	3.15	-	0.12	0.72*
สมรส	3.02		-	0.59
หย่า/หม้าย	2.42			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.23/1 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญห จําแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่า/หม้าย
โสด ($\bar{X}=3.00$)	-	0.17	0.63
สมรส ($\bar{X}=2.82$)		-	0.45
หย่า/หม้าย ($\bar{X}=2.37$)			-

จากตารางที่ 4.23/1 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญห ไม่สามารถระบุความแตกต่างรายคู่ได้

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จําแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ		โสด	สมรส	หย่า/หม้าย
	\bar{X}	3.16	3.07	2.23
โสด	3.16	-	0.09	0.93**
สมรส	3.07		-	0.83
หย่า/หม้าย	2.23			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.24 ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด สมรส มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มมีสถานภาพหย่า/หม้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การมีส่วนร่วม	น้อยกว่า 5 คน (n= 239 คน)		ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป (n=161 คน)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	3.08	0.94	2.99	0.83	0.942
2. การตัดสินใจเลือกและ วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา	2.88	1.05	2.84	0.94	0.402
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรม การพัฒนาตามแผน	3.12	0.95	3.01	0.80	1.205
4. การประเมินผลงาน กิจกรรมการพัฒนา	2.90	1.01	2.82	0.84	0.911
เฉลี่ยรวม	2.99	0.89	2.91	0.75	0.963

จากตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าโดย
ภาพรวมประชาชนที่มีสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 5 คน และตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการ
บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ไม่ต่างกัน และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนด
ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการ
ปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้าน การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา
ประชาชนที่มีสมาชิกในครัวเรือนต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	6.99	2	3.50	4.42*
ภายในกลุ่ม	314.03	397	0.79	
รวม	321.03	399		

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข				
ปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	4.68	2	2.34	2.32
ภายในกลุ่ม	398.02	397	1.00	
รวม	402.70	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	4.85	2	2.43	3.09*
ภายในกลุ่ม	311.54	397	0.78	
รวม	316.39	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	4.09	2	2.04	2.29
ภายในกลุ่ม	353.89	397	0.89	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	4.97	2	2.49	3.60*
ภายในกลุ่ม	274.22	397	0.69	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามรายได้ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน คือ น้อยกว่า 5,000 บาท 5,001-15,000 บาท มากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่า ประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนา
แก้ไขปัญหาด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการ
ปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหาร
จัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามรายได้

รายได้		น้อยกว่า 5,000 บาท	5,001-15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
	\bar{X}	2.66	3.09	3.07
น้อยกว่า 5,000 บาท	2.66	-	0.42 [*]	0.01
5,001-15,000 บาท	3.09		-	-0.01
มากกว่า 15,000 บาท	3.07			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่า
ประชาชนที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนด
ปัญหา สาเหตุ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามรายได้

รายได้		น้อยกว่า 5,000 บาท	5,001-15,000 บาท	มากกว่า 15,000 บาท
	\bar{X}	2.76	3.11	3.15
น้อยกว่า 5,000 บาท	2.76	-	-0.34 [*]	-0.38 [*]
5,001-15,000 บาท	3.11		-	-0.04
มากกว่า 15,000 บาท	3.15			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชน
ที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท และมากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า
5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	12.23	3	4.08	5.23**
ภายในกลุ่ม	308.79	396	0.78	
รวม	321.02	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	12.25	3	4.09	4.14**
ภายในกลุ่ม	390.44	396	0.99	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	6.54	3	2.18	2.79*
ภายในกลุ่ม	309.85	396	0.78	
รวม	316.39	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	2.53	3	0.84	0.94
ภายในกลุ่ม	355.45	396	0.90	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	7.51	3	2.50	3.65*
ภายในกลุ่ม	271.68	396	.69	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.29 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน คือ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างภาคเกษตร/อุตสาหกรรม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผนประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกรรม	ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม
	\bar{X}	3.17	2.75	3.18	3.05
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.17	-	0.42**	-0.01	0.12
เกษตรกรรม	2.75		-	-0.42	-0.29
ธุรกิจส่วนตัว	3.18			-	0.13
รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม	3.05				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.30 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบรายกลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม
	\bar{X}	3.01	2.61	3.04	2.78
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.01	-	0.40*	-0.03	0.23
เกษตรกร	2.61		-	-0.43	-0.17
ธุรกิจส่วนตัว	3.04			-	0.26
รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม	2.78				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.31 ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา พบว่า
ประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการ
ตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกร อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบรายกลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม
	\bar{X}	3.19	2.88	3.16	3.03
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.19	-	0.31*	0.03	0.15
เกษตรกร	2.88		-	-0.28	-0.15
ธุรกิจส่วนตัว	3.16			-	0.12
รับจ้างภาคเกษตร/ อุตสาหกรรม	3.03				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนกลุ่มอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	1.06	2	0.53	.66
ภายในกลุ่ม	319.97	397	0.81	
รวม	321.03	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	4.02	2	2.01	2.00
ภายในกลุ่ม	398.67	397	1.00	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	2.44	2	1.22	1.54
ภายในกลุ่ม	313.96	397	0.79	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	4.40	2	2.20	2.47
ภายในกลุ่ม	353.58	397	0.89	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	2.36	2	1.18	1.69
ภายในกลุ่ม	276.83	397	0.70	
รวม	279.19	399		

จากตารางที่ 4.33 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ พบว่าโดยภาพ และรายด้านทั้ง 4 ด้านคือ การกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ต่างกันคือ น้อยกว่า 10 ปี 11-20 ปี มากกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน

การมีส่วนร่วม	ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน (n= 38 คน)		ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน (n= 362 คน)		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	3.34	0.92	3.01	
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา	3.31	1.04	2.82	0.99	2.904 ^{**}
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน	3.45	0.91	3.03	0.88	2.750 ^{**}
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา	3.40	1.00	2.81	0.93	3.710 ^{**}
เฉลี่ยรวม	3.37	.91	2.92	.82	3.232^{**}

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งใน

ชุมชน พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p=0.001$) เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
กลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิก
กลุ่มในชุมชน

การมีส่วนร่วม	เป็นสมาชิกกลุ่ม/เคย เป็นสมาชิกกลุ่มใน ชุมชน (n=253 คน)		ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ใดๆ ในชุมชน (n=147 คน)		t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
	1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข	3.06	0.94	3.01	
2. การตัดสินใจเลือกและ วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา	2.92	1.05	2.76	0.92	1.51
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรม การพัฒนาตามแผน	3.10	0.95	3.02	0.77	.97
4. การประเมินผลงาน กิจกรรมการพัฒนา	2.93	0.99	2.76	0.87	1.76
เฉลี่ยรวม	3.00	0.90	2.89	0.72	1.40

จากตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา พบว่าประชาชนที่เป็น

สมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาคลองตะงู จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	4.44	2	2.22	2.78
ภายในกลุ่ม	316.58	397	.80	
รวม	321.02	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	4.61	2	2.31	2.30
ภายในกลุ่ม	398.08	397	1.00	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	3.05	2	1.52	1.93
ภายในกลุ่ม	313.35	397	0.79	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	2.53	2	1.27	1.41
ภายในกลุ่ม	355.45	397	0.89	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	3.47	2	1.74	2.50
ภายในกลุ่ม	275.72	397	0.69	
รวม	279.19	399		

จากตารางที่ 4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองตะงู จังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ พบว่าโดยภาพ และรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรม

การพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีลักษณะที่ดินทำกิน หรือประกอบกิจการต่างกันคือ มีที่ดินของตนเอง เช่า/ที่ดินญาติ/ที่ดินบุกรุก และมีที่ดินของตนเอง และเช่าที่ดิน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามกรรมสิทธิ์ที่ดิน

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	0.52	2	0.26	0.33
ภายในกลุ่ม	244.44	306	0.80	
รวม	244.96	308		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	1.82	2	0.91	0.92
ภายในกลุ่ม	302.55	306	0.99	
รวม	304.37	308		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	0.28
ภายในกลุ่ม	248.91	306	0.81	
รวม	249.37	308		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.21	0.24
ภายในกลุ่ม	264.20	306	0.86	
รวม	264.62	308		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	0.33
ภายในกลุ่ม	212.66	306	0.70	
รวม	213.12	308		

จากตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองสูง จังหวัดสตูล จำแนกตามกรรมสิทธิ์ของที่ดิน พบว่าโดยภาพ และรายด้านทั้ง 4 ด้านคือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ของที่ดินต่างกัน คือ น้อยกว่า 10 ไร่ 11-20 ไร่ มากกว่า 20 ไร่ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองสูง จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	1.20	2	0.60	0.75
ภายในกลุ่ม	319.86	397	0.81	
รวม	321.03	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	1.16	2	0.58	0.57
ภายในกลุ่ม	401.54	397	1.01	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	0.06	2	0.03	0.04
ภายในกลุ่ม	316.34	397	0.80	
รวม	316.39	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	2.18	2	1.09	1.22
ภายในกลุ่ม	355.80	397	0.89	
รวม	357.98	399		

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	0.87	2	0.44	0.62
ภายในกลุ่ม	278.32	397	0.70	
รวม	279.19	399		

จากตารางที่ 4.38 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำต่างกัน คือ ดินแหล่งน้ำ 1- 4 กิโลเมตร มากกว่า 4 กิโลเมตร มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	6.03	2	3.01	3.80 [*]
ภายในกลุ่ม	315.10	397	0.79	
รวม	321.03	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	8.23	2	4.12	4.14 [*]
ภายในกลุ่ม	394.46	397	0.99	
รวม	402.69	399		

ตารางที่ 4.39 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	11.64	2	5.818	7.58**
ภายในกลุ่ม	304.76	397	0.768	
รวม	316.40	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	3.27	2	1.64	1.83
ภายในกลุ่ม	354.70	397	0.89	
รวม	357.97	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	6.76	2	3.38	4.92**
ภายในกลุ่ม	272.44	397	0.68	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาลองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีการที่มีการรับสื่อประเภทต่างกัน คือ วิทยุ/โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์/วารสารสิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาประชาชนที่มีการที่มีการรับสื่อประเภทต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน

ส่วนการมีส่วนร่วม ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา และด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีการรับสื่อประเภทต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และระดับ 0.05

ตารางที่ 4.40 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข จำแนกตามประเภทของสื่อ
ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ประเภทของสื่อในการ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ		วิทยุ/โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
	\bar{X}	3.13	2.99	2.82
วิทยุ/โทรทัศน์	3.13	-	0.14	0.30 [*]
หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	2.99		-	0.16
หอกระจายข่าว	2.82			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.40 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่า
ประชาชนที่รับสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา
สาเหตุและแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่รับสื่อจากหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.41 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา จำแนกตามประเภทของสื่อ
ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ประเภทของสื่อในการ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ		วิทยุ/โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
	\bar{X}	2.96	2.85	2.59
วิทยุ/โทรทัศน์	2.96	-	0.10	0.36 [*]
หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	2.85		-	0.26
หอกระจายข่าว	2.59			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.41 ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา พบว่าประชาชนที่รับสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่รับสื่อจากหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ		วิทยุ/โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
	\bar{X}	3.19	2.99	2.77
วิทยุ/โทรทัศน์	3.19	-	0.20	0.42**
หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	2.99		-	0.21
หอกระจายข่าว	2.77			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.42 ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่รับสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน มากกว่ากลุ่มที่รับสื่อจากหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.43 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F
1. การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข				
ระหว่างกลุ่ม	33.02	2	16.51	22.76**
ภายในกลุ่ม	288.03	397	0.72	
รวม	321.03	399		
2. การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา				
ระหว่างกลุ่ม	23.57	2	11.78	12.34**
ภายในกลุ่ม	379.12	397	0.95	
รวม	402.69	399		
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาคตามแผน				
ระหว่างกลุ่ม	31.42	2	15.71	21.89**
ภายในกลุ่ม	284.97	397	0.79	
รวม	316.39	399		
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา				
ระหว่างกลุ่ม	16.65	2	8.33	9.68**
ภายในกลุ่ม	341.33	397	0.86	
รวม	357.98	399		
รวม				
ระหว่างกลุ่ม	25.37	2	12.69	19.84**
ภายในกลุ่ม	253.82	397	0.64	
รวม	279.19	399		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.43 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านทั้ง 4

ด้าน ประชาชนที่มีความดีในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่างกัน คือ ไม่เคยรับสื่อ รับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.44 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามความดีในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ความดีในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ	\bar{X}	ไม่เคยรับสื่อ	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
		2.50	3.10	3.11
ไม่เคยรับสื่อ	2.50	-	-0.59**	-0.60**
1-9 ครั้ง/เดือน	3.10		-	-0.01
ตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือน ขึ้นไป	3.11			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.44 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าโดยภาพรวมประชาชนรับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.45 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ	\bar{X}	ไม่เคยรับสื่อ	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
ไม่เคยรับสื่อ	2.52	-	-0.68**	-0.65**
1-9 ครั้ง/เดือน	3.20		-	0.02
ตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือน ขึ้นไป	3.17			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.45 ด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ประชาชนที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่รับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.46 การเปรียบเทียบรายช่อกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ด้าน การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาค้างตามความถี่ในการรับรู้
ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ		ไม่เคยรับสื่อ	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
	\bar{X}	2.43	2.98	3.15
ไม่เคยรับสื่อ	2.43	-	-0.54**	-0.71**
1-9 ครั้ง/เดือน	2.98		-	-0.17
ตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือน ขึ้นไป	3.15			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.46 ประชาชนที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหาร
ทรัพยากรน้ำต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการตัดสินใจเลือกและ
วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาค้างแตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายช่อกับวิธีของ scheffe พบว่า
ประชาชนที่รับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาค้างมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับสื่อ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.47 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ		ไม่เคยรับสื่อ	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
	\bar{X}	2.57	3.24	3.11
ไม่เคยรับสื่อ	2.57	-	-0.67**	-0.54**
1-9 ครั้ง/เดือน	3.24		-	0.12
ตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือน ขึ้นไป	3.11			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.47 ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่รับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 4.48 การเปรียบเทียบรายช่อกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการ บริหารทรัพยากรน้ำ	\bar{X}	ไม่เคยรับสื่อ	หนังสือพิมพ์/ วารสารสิ่งพิมพ์	หอกระจายข่าว
		2.50	2.98	3.02
ไม่เคยรับสื่อ	2.50	-	-0.47**	-0.51 [†]
1-9 ครั้ง/เดือน	2.98		-	-0.04
ตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือน ขึ้นไป	3.02			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.48 ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาแตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายช่อกับโดยวิธีการของ scheffe พบว่าประชาชนที่รับสื่อ 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ

ตารางที่ 4.49 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ

N=400

ปัญหา และอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากร น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม	253	63.3
2. ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม	202	50.5
3. ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ เลี้ยงครอบครัว	101	25.3
4. ทางราชการไม่มีการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วม	77	19.3
5. คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอ	61	15.3
6. คิดว่าจะมีผลทำให้ตนเองเดือดร้อน หรือยุ่งยากเพิ่มขึ้น	27	6.7
7. นิสัยส่วนตัวไม่ชอบการทำงานร่วมกับผู้อื่น	20	5.0
8. ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี	18	4.5

จากตารางที่ 4.49 พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ 3 อันดับแรก คือ (1) ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 63.3 (2) ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 50.5 (3) ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 25.3

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ โดยให้แสดงความคิดเห็นจากข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยสรุปแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4.50 จำนวน ร้อยละ ข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากรน้ำ

N=400

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ	51	12.75
2. การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	15	3.75
3. การดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำอย่างต่อเนื่อง	11	2.75
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ ในชุมชน	8	2.00
5. การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหา	4	1.00
6. คู่มือรักษาแหล่งน้ำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม	3	0.75
รวม	92	23.00

จากตารางที่ 4.50 แสดงความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาลองตะลุง จังหวัดสตูล จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 คน พบว่าแสดงความคิดเห็นจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 โดยเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ 3 อันดับแรก คือ (1) การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ คิดเป็นร้อยละ 12.75 (2) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คิดเป็นร้อยละ 3.75 และ (3) การดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พื้นที่กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล 3) เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สมาชิกที่อาศัยในครัวเรือน รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มน้ำ การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจและการรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ (1) การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม (2) ลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการ (3) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน (4) ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ (5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ (6) ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับ (7) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (8) ความคิดเห็นด้านหน่วยงาน (9) ด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ (10) ด้านปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (11) ด้านความไม่คาดหวังในผลประโยชน์ (12) ด้านการรับรู้ข่าวสาร (13) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ (14) ด้านการรับการฝึกอบรม ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย (1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข (2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา (3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาคตามแผน และ (4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้อาศัยในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู ทั้งหมด จำนวน 109,472 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติดังนี้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบค่า t – Test , F- Test และทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe

1.3 สรุปผลการวิจัย

1.3.1 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 54.3 เป็นเพศชาย ส่วนที่เหลือเป็นเพศหญิง ร้อยละ 45.8 มีอายุเฉลี่ย 36.80 ปี ต่ำสุด 19 ปี สูงสุด 68 ปี เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 43.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 63.8 มีสถานภาพสมรสแล้ว มีสมาชิกที่อยู่อาศัยร่วมกันเฉลี่ย 4.28 คน เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 44.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 41.3 เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงมาคือ ประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 25.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำสวน ประมง) มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ เฉลี่ย 22.84 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 65 ปี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ สูงถึงร้อยละ 90.5 ส่วนที่เหลือดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภา อบต. ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คิดเป็นร้อยละ 5.0, 1.8, 1.5, 0.8 และ 0.5 ตามลำดับ

1.3.2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล พบว่า

1) อายุ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2) ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรีและสูงกว่า มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

3) สถานภาพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันคือ โสด สมรส หย่า/หม้าย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มี

สถานภาพโสด มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย ส่วนด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา พบว่าไม่สามารถระบุความแตกต่างรายคู่ได้ ส่วนด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด สมรส มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย

4) รายได้ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ต่างกันคือ น้อยกว่า 5,000 บาท 5,001-15,000 บาท มากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แตกต่างกันโดยประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ส่วนด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท และมากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท

5) อาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน คือ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างภาคเกษตร/อุตสาหกรรม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา พบว่าประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

6) การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน

7) ประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีการรับสื่อประเภทต่างกัน คือ วิทยุ/โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์/วารสาร สิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยประชาชนที่รับสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีการที่ที่มีการรับสื่อประเภทต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ไม่ต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ประชาชนที่มีการรับสื่อประเภทต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยประชาชนที่รับจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว ส่วนด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา พบว่าประชาชนที่รับจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา มากกว่ากลุ่มที่รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว ส่วนด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่าประชาชนที่รับจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการ

1.3.3. ผลการวิเคราะห์ด้านปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 3 อันดับแรก คือ (1) ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 72.3 (2) ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 57.7 (3) ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 28.9 ส่วนข้อเสนอแนะได้แก่ การประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำอย่างต่อเนื่อง

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พื้นที่กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ (1) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน (2) การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข (3) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา (4) การตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนมีความรู้ ระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และรับราชการเป็นส่วนมาก ทำให้เข้าใจปัญหา และขั้นตอนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รามิด พัฒนมงคลเชษฐ เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารตำบล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่กลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการอภิปราย จำแนกตามตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ปัจจัยด้านส่วนบุคคล

เพศ พบว่าประชาชนเพศชายและหญิงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงู ในภาพรวมมีความรู้ระดับสูง สามารถแสดงออกหรือเข้าใจปัญหาและแนวทางการแก้ไข เรื่องเพศจึงไม่เป็นอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากผลการศึกษาของ ไกรสร เฟิงสกุล (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และระดับการศึกษาในภาพรวมของพื้นที่ระดับประถมศึกษา

อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันโดยประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองละงูจากตัวอย่างศึกษา พบว่า อายุเฉลี่ย 36.80 ปี และมีการศึกษาระดับสูง สามารถรับรู้ข่าวสารได้ดี มีหลายช่องทาง และเรียนรู้ด้านบริหารทรัพยากรน้ำได้เข้าใจรวดเร็ว จึงมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมแสดงออกในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขในพื้นที่ได้มาก

ระดับการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันโดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรีและสูงกว่า มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนร้อยละ 43.5 ของประชากรตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการศึกษาระดับสูง สามารถรับรู้ข่าวสาร และเรียนรู้ด้านบริหารทรัพยากรน้ำได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ เป็นไปตามผลการศึกษาของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ

สถานภาพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย ประชาชนที่มีสถานภาพสถานภาพโสดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย ส่วนด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด และสมรส มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย ทั้งนี้

เนื่องจาก สภาพภาระหน้าที่ทางครอบครัวที่ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลที่มีสถานภาพหย่า/หม้าย จะไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่างศึกษา พบว่า ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม 72.3 % และไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว 28.9 %

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ประชาชนที่มีสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 5 คน และตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมของครัวเรือนมีน้อยมากที่จะเกิน 1 คน ดังนั้นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจึงไม่แตกต่างกันในการจะเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการศึกษาของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชน เนื่องจากอยู่อาศัยในชุมชนมานาน และประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วนร่วมมาก จึงมีผลต่อการมีส่วนร่วม

รายได้ พบว่าประชาชนที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านกำหนดปัญหา สาเหตุ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ประชาชนที่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท และมากกว่า 15,000 บาท มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจาก ความพร้อมในทางเศรษฐกิจ สามารถสละเวลาเพื่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จากผลของรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้มีรายได้สูงมีโอกาสในการมีที่ดินทำกินมากจึงมีส่วนร่วมมาก

อาชีพ พบว่า ประชาชนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยภาพรวมและด้านกำหนดปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้เนื่องจาก อาชีพราชการระบบการทำงานอย่างมีขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก สามารถทราบแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคำได้ดี โดยเฉพาะปัญหาในพื้นที่ตนเอง ซึ่งเข้าใจละเอียดทุกปัญหา ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัตยา โพนสุวรรณ (2549) ภาณุ วรรณ (2549) และเอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ตามลำดับ พบว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วม

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ต่างกัน คือ น้อยกว่า 10 ปี 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มอายุที่ศึกษาดังกล่าว สามารถศึกษาเรียนรู้ทราบรายละเอียดสภาพปัญหา แวดล้อมได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการศึกษาของ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2549) และณิชา เกษจรัส (2549) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำมีผลต่อการมีส่วนร่วม

การดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน พบว่า โดยภาพรวมและการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก การมีความรู้ความสามารถ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นการใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของสมาชิกในชุมชน ครอบคลุมถึงความสามารถ และความมุ่งมั่นและความเจริญก้าวหน้า ผู้ผลตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการของ พะยอม วงศ์สารศรี (2538) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไกรสร เพ็งสกุล (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ในชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ได้แก่ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และด้านการประเมินผลงาน

กิจกรรมการพัฒนา พบว่า ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการกระจายข่าวสาร สื่อสาร และความรู้ต่างๆ มีความรวดเร็ว ไม่จำเป็นต้องสื่อสารผ่านสมาชิกกลุ่ม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการศึกษาของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน พบว่า ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วม ด้วยกรณีดังกล่าว เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากร ไม่ใช่การแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนา ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถมากกว่า

ลักษณะที่ดินทำกินหรือจำนวนที่ดินทำกิน พบว่า โดยภาพ และรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีลักษณะที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการต่างกันคือ มีที่ดินของตนเอง เข้า/ที่ดินญาติ/ที่ดินบุกรุก และมีที่ดินของตนเองและเช่าที่ดิน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ความรู้ด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ และสภาพส่วนบุคคลด้านอื่นๆ ของกลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษาในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ปัจจัยที่ดินทำกินเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยมากในการใช้หรือสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

กรรมสิทธิ์ของที่ดิน พบว่า ประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ของที่ดินต่างกัน คือ น้อยกว่า 10 ไร่ 11-20 ไร่ และมากกว่า 20 ไร่ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาไม่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นปัจจัยที่มีไม่ถาวร หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในเวลาอันใกล้ โดยเฉพาะการส่งผลกระทบต่อปัญหาส่วนรวม

ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งน้ำต่างกัน คือ ดินแหล่งน้ำ 1-4 กิโลเมตร และมากกว่า 4 กิโลเมตร มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ลักษณะสภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำ อาชีพ ตลอดจนปัญหาความเค็มหรือกรดด่างของประชากรในพื้นที่ การประกอบอาชีพหรือตั้งบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำมีผลดี และผลกระทบไม่ต่างกันมากนัก เช่น การกัดเซาะขาดแคลนน้ำ หรือภาวะน้ำท่วม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก

เป็นปัจจัยที่ไม่ต้องอาศัยแม่น้ำโดยตรง ดังผลการศึกษาของ วรรณ ญาณ์ทัศนกิจ (2548) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษา แม่น้ำท่าจีน ในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนที่ไม่ได้ประกอบภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือใกล้กับแม่น้ำ จึงอาจไม่มีเวลาและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำ

ประเภทของสื่อในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประชาชนที่รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่รับข่าวสารจากหอกระจายข่าว ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพพื้นที่ตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามที่สวน และพื้นที่เป็นป่า มีภูเขาตลับซับซ้อน เป็นปัญหาต่อการสื่อสาร

ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประชาชนที่รับข่าวสาร 1-9 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ 10 ครั้ง/เดือนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ลุ่มน้ำ จากตัวอย่างกลุ่มศึกษา พบว่ามีความรู้ ระดับปริญญาตรี จึงสามารถค้นคว้าหรือหาความรู้จากแหล่งอื่นๆ ที่มีได้ระบุนไว้ได้ ส่งเสริมแสดงออกหรือกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วม

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำสาขาคลองละงู จังหวัดสตูล โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการรับรู้ข่าวสาร กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ปัจจัยจูงใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความไม่คาดหวังในผลประโยชน์ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และการรับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กล่าวคือ ประชาชนที่มีปัจจัยดังกล่าวมากจะส่งผลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความพร้อมในตัวบุคคล ซึ่งมีหลายองค์ประกอบมีส่วนร่วมกระตุ้น หรือสร้างความตระหนักให้บุคคลนั้นยอมเสียสละเวลา เพื่อการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาในภาพรวม โดยมีได้หวังผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว แต่มองด้านประโยชน์ส่วนรวมเป็นเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุขจิต คำนวนศิลป์ (2550) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันตาม (1) ระดับการศึกษา (2) แหล่งข้อมูลข่าวสาร และ (3) จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร ด้านภูมิลำเนา ระยะเวลาที่

อาศัยอยู่ในชุมชน ประเภทกิจการ รวมถึงการขาดบุคลากรในการนำเสนอผลการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขาดการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่น และการประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำคลองละงู จังหวัดสตูล พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องดำเนินการต่อไป คือ

3.1 ผู้ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือมีความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการลุ่มน้ำมาก จึงควรต้องเพิ่มศักยภาพการกระตุ้นในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ให้ความรู้ทางสื่อทุกชนิด และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการในส่วนนี้อย่างพอเพียง

3.2 ผลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อมูลค่าการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมน้อย ซึ่งแสดงถึงความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก ดังนั้น ภาครัฐควรดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทุกขั้นตอน ไม่ใช่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างการศึกษา

3.3 อุปสรรคของประชาชนบางส่วนมีความไม่พร้อมเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสถานการณ์มีไม่แน่นอน เป็นผลให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการต่อเนื่องมาตลอด และเกิดประสบการณ์ทำงานไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง จึงควรวางแผนการบริหารหรือจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

3.4 ข้อเสนอความต้องการของประชาชนกลุ่มตัวอย่างศึกษาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำส่วนมาก ให้ภาครัฐช่วยเหลือด้านอนุรักษ์ พัฒนาหรือปรับปรุงแหล่งทรัพยากรน้ำที่มีอยู่เดิม ดังนั้นภาครัฐจะต้องเข้าถึงพื้นที่ที่ประชาชนมากยิ่งขึ้น และกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.5 การวางแผนการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ควรเน้นการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ใช่เพียงติดตามรับทราบปัญหาและการแก้ไขปัญหาเพียงแค่ประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเท่านั้น แต่ต้องให้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนจนถึง ขั้นตอนติดตามผลและผลสัมฤทธิ์ของการแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่ลุ่มน้ำอื่นๆ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เปรียบเทียบปัจจัยกระตุ้นหรือตัวแปรอะไรบ้างกระทบต่อการมีส่วนร่วม

2. ควรทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเด็นอื่นๆ ที่ยังไม่เคยมีผู้ทำการศึกษา หรือเคยมีการศึกษามาบ้างแล้ว แต่ยังมีการวิจัยอยู่จำนวนน้อย เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดลำดับความสำคัญในแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หรือการดูแลรักษาป่าต้นน้ำ การกักเก็บ ผลการกระจายอำนาจในการดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างส่งผลกระทบต่อโครงข่ายส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำในทุกๆ ด้าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำ (2549) *คู่มือประสานการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมทรัพยากรน้ำและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2552) “การสำรวจความต้องการ ความ
คาดหวัง และความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงาน
ของกรมทรัพยากรน้ำ” มปป
- กรรณิกา ชมดี (2524) “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะ
กรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กัลยา ไวกยี่ (2550) “การมีส่วนร่วมของคณะทำงานระดับตำบลในการจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่
ลุ่มน้ำสาขาห้วยมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เกษม จันทร์แก้ว (2526) *หลักการจัดการลุ่มน้ำ* กรุงเทพฯ ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เกษม จันทร์แก้ว (2539) *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม* กรุงเทพฯ อักษรสยามการพิมพ์
- ไกรสร เฟื่องสกุล (2551) “รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาคลองปะเหลียน จังหวัดศรีสะเกษ” สงขลา สำนักงาน
ทรัพยากรน้ำภาค 8 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- จรูญรัตน์ หิรัญหุหะ (2542) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการวนศาสตร์
ชุมชนบนพื้นที่สูง ในลุ่มน้ำห้วยของเคาะ จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิตติมา พัฒนประดิษฐ์ (2549) “รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) “ทำไมต้องพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน : ทัศนะองค์กรพัฒนาเอกชน” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* วันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ 2527 โรงแรมสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 309-326
- เจริญ ภัทระ (2540) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ” *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย* 12 (พฤษภาคม) : 1-3
- ฉอาน วุฒิภักดิ์ (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น ตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เฉลิมพงศ์ มีสมนัย (2551) *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชินรัตน์ สมสืบ (2539) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชชาติ พ่วงสมจิตร (2540) “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร” วิทยุวารสารศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2535) “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพนมทวน จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฉิชา เกษจรัส (2549) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพฯ ภาควิชา บริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ทะนงศักดิ์ คุ้มไชน้ำ (2539) *หลักการพัฒนาชุมชน* ขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธงชัย สันติวงษ์ (2533) *หลักการจัดการ* กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- _____ (2535) *การบริหารงานบุคคล* กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- ธร สุนทรายุทธ (2537) *หลักการและทฤษฎีทางการศึกษา* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์เนติกุล การพิมพ์

- นางลักษณ์ ชันชวิชัย (2536) เอกสารนิเทศทางไกล ชุดวิชา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สรพ.1301 กรุงเทพฯ ศูนย์ศึกษานิเทศก์อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2540) *หลักการบริหารการศึกษา* กรุงเทพฯ บพิธการพิมพ์
- นันทน์ภัส สืบสัมพันธ์ (2548) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ:
กรณีศึกษากลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในงานพัฒนาชุมชน” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* วันที่ 10-12
กุมภาพันธ์ 2527 โรงแรมสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษานโยบาย
สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 177-194
- นิอุบล เสนอาทิตย์ (2547) “กระบวนการสื่อสารในการอนุรักษ์แม่น้ำของตำบลไหล่น่าน อำเภอ
เวียงสาจังหวัดน่าน” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์
พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิตาชล ทองขาว (2547) “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการ
จัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษากลุ่มน้ำแม่ตาช้าง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญชม ศรีสะอาด (2547) *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น
- ปธาน สุวรรณมงคล (2527) “ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การพัฒนา” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* วันที่ 10-12
กุมภาพันธ์ 2527 โรงแรมสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษานโยบาย
สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 81-99
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529) *การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย*
กรุงเทพมหานคร โอเคียนสโตร์
- ประพันธ์ พระรส (2541) “การสร้างหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง “การจัดการทรัพยากรน้ำ”
สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปริศนา โกลละสุด (2534) “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน : ศึกษาเปรียบเทียบกับผู้เคยย้ายถิ่น
และผู้ไม่เคยย้ายถิ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

- พงษ์ศักดิ์ ปิณฑุพรผล (2542) *องค์การและการจัดการ นครปฐม สถาบันราชภัฏนครปฐม*
พนัส หันนาคินทร์ (2542) *ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล พิมพ์ครั้งที่ 9*
กรุงเทพฯ พรานนการพิมพ์
- พะยอม วงศ์สารศรี (2538) *องค์การและการจัดการ พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ มูลนิธิโกลดคิมทอง*
พิทยา บวรวัฒนา (2551) *แนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางรัฐประศาสนศาสตร์ นนทบุรี*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พิสมัย บุญเลิศ (2549) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล
สมุทรปราการ” *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร*
ทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- ไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527) “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบัน” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* วันที่ 10-12 กุมภาพันธ์
2527 โรงแรมสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 6-21
- ภาณุ วรมิตร (2549) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*
สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- มนต์ชัย เต็มขุนทด (2547) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- มยุรี ศรีอุคร (2548) “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ยุทธ ไภยวรรณ (2548) *การบริหารคุณภาพในงานอุตสาหกรรม กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น*
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2536) *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท กรุงเทพฯ อนุเคราะห์ไทย*
- รามิต พัฒนมงคลเชษฐ (2547) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วน
ตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร*
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- โรจน์จรรย์ย์ ค่านสวัสดิ์ (2541) *การวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปแนวคิดและความรู้พื้นฐาน* สงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่
- โรจน์จรรย์ย์ ค่านสวัสดิ์ (2541) “โครงการจัดประชุมปฏิบัติการเรื่อง การจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่
- ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพฯ กรมการฝึกหัดครู
- วรัตน์ ญาณทัศนกิจ (2548) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษาแม่น้ำท่าจีน ในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- วรรณมา บุรีศิริรักษ์ (2548) “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) : ศึกษากรณี หมู่ที่ 12 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- วันรักษ์ มีงมณีนาคิน (2531) *การพัฒนาชนบทไทย* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วัลยา โพนสุวรรณ (2549) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- วิจิตร ศรีธำเนียน (2518) *หลักการอุดมศึกษา* อัดสำเนา
- วิจิต นันทสุวรรณ และจันทน์ แรกพินิจ (2541) “บทบาทของชุมชนกับการศึกษา” รายงานการศึกษาวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- ศิริพงศ์ หังสพฤกษ์ (2550) *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2550* มปป
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2543) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพฯ ไคมอนด์แอนด์บีลีเนตเวิร์ด
- สมคิด บางโม (2540) *องค์การและการจัดการ* พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพฯ วิทยพัฒน์
- สมพงษ์ เกษมสิน (2523) *การบริหาร* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- สมยศ นาวิการ (2538) *การบริหารเชิงกลยุทธ์* กรุงเทพฯ ดอกหญ้า

- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
(2543) คู่มือการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ
องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เสมอธรรม
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพฯ มปป
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
10 กรุงเทพฯ มปป
- สุขชี คำนวนศิลป์ (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยาน
แห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏภูเก็ต
- สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอ
พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- เสนาะ ดิยาวี (2535) การบริหารงานบุคคล กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อคิน รพีพัฒน์ (2527) “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”
ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา วันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ 2527
โรงแรมสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 100-114
- _____ (2536) คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- _____ (2539) ชีวิตและจุดจบของสลัมกรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สมาคม
วิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2547) การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา กรุงเทพฯ ศูนย์การศึกษานโยบาย
สาธารณสุข
- อนงค์ พัฒนจักร (2535) “การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้าน
ห้วย จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา
การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อนุชา เพียรชนะ (2550) “รายงานวิจัยการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน
กรณีศึกษากลุ่มน้ำย่อยลำเซบาย” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อภิชาติ อนุฎอไพ (2546) การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน กรุงเทพฯ บี.วี.ออฟเซต

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2549) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง
ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

<http://www.kmitnbxmie8.com/index> สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2553

<http://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf> สืบค้นวันที่ 10
พฤษภาคม 2553

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัยและการทดสอบ

แบบสอบถาม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคองละงู จังหวัดสตูล
 คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบตามความจริงจากประสบการณ์และความคิดเห็นของท่าน สำหรับข้อมูลที่ท่านตอบนี้ขอรับรองว่าจะเก็บไว้เป็นความลับ และใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

1. ☐ ประถมศึกษา (ชั้น.....)	2. ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
3. ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	4. ☐ อนุปริญญา/ปวส.
5. ☐ ปริญญาตรี	6. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
7. ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	
4. สถานภาพสมรส 1. โสด 2. สมรส 3. หย่า/หย้าย
5. สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน จำนวน.....คน เป็นชาย.....คน หญิง.....คน
6. รายได้ของท่านโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ

1. ☐ ตั้งแต่ 5,000 บาทลงมา	2. ☐ 5,001 - 10,000 บาท
3. ☐ 10,001 - 15,000 บาท	4. ☐ 15,001 - 20,000 บาท
5. ☐ 20,001 บาทขึ้นไป	
7. อาชีพ

1. ☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2. ☐ เกษตรกร (ทำนา ทำสวน ประมง)
3. ☐ ประกอบธุรกิจส่วนตัว	4. ☐ รับจ้างภาคเกษตร
5. ☐ รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	6. ☐ อื่น ๆ (ระบุ.....)
8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปี
9. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง/เคยดำรงตำแหน่งใดในชุมชน

1. ☐ กำนัน	2. ☐ ผู้ใหญ่บ้าน
3. ☐ ประธานกลุ่มออมทรัพย์	4. ☐ ประธานกลุ่มแม่บ้าน
4. ☐ สมาชิกสภา อบต.	5. ☐ ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย \surd ลงในช่อง () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงกับตัวท่านมากที่สุด

10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/เคยเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () กลุ่มเกษตรกร	2. () กลุ่มแม่บ้าน
3. () กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	4. () กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร
5. () กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	6. () กลุ่ม อื่นๆ (ระบุ.....)

11. ที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการอยู่เป็นลักษณะใด

1. () เป็นของตัวเอง	2. () เช่าที่ดิน
3. () ที่ดินของญาติ	4. () ที่ดินบุกรุก
5. () อื่นๆ (ระบุ)	

12. ถ้าที่ดินทำกินหรือประกอบกิจการเป็นของตนเอง ท่านมีกรรมสิทธิ์อยู่ จำนวนไร่

13. ระยะห่างระหว่างที่พักอาศัยของท่านกับแหล่งน้ำ

1. () ติดแหล่งน้ำ	2. () ไม่ถึง 1 กิโลเมตร
3. () 1 -2 กิโลเมตร	4. () 3 -4 กิโลเมตร
5. () อื่นๆ (ระบุ)	

14. ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ช่องทางใดมากที่สุด

1. () วิทยุ	2. () โทรทัศน์
3. () หนังสือพิมพ์	4. () วารสาร/สิ่งตีพิมพ์อื่นๆ
5. () หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	6. () อื่นๆ (ระบุ.....)

15. ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ มากน้อยเพียงใด

1. () ไม่เคยได้รับเลย	2. () 1 - 3 ครั้ง/เดือน
3. () 4 - 6 ครั้ง/เดือน	4. () 7 - 9 ครั้ง/เดือน
5. () มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน	6. () อื่นๆ (ระบุ.....)

โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของแต่ละข้อความ ที่สอดคล้องกับความ
 คิดเห็นของท่าน โดยพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
16. ภาวะผู้นำ					
16.1 ผู้นำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถ ชี้แนะผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้					
16.2 ผู้นำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถ สั่งการผู้อื่นเพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้					
16.3 ผู้นำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถ อำนวยความสะดวกต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้					
17. ความเห็นที่มีต่อหน่วยงาน					
17.1 ท่านพร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามา ปฏิบัติงานในชุมชน					
17.2 ท่านยินดีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามา ปฏิบัติงานในชุมชน					
17.3 ท่านเห็นว่าหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม					
17.4 ท่านเห็นว่าหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
18. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ					
18.1 ท่านมีความรักแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของท่าน					
18.2 ท่านมีความผูกพันกับแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของท่าน					
18.3 ท่านหวงแหนแหล่งน้ำของชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินของท่าน					
18.4 ท่านช่วยเหลือผลประโยชน์ของแหล่งน้ำของชุมชน					
18.5 ท่านคอยเอาใจใส่ดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชนไว้อย่างดีอยู่เสมอ					
18.6 ท่านคอยปกป้องภัยที่จะเกิดขึ้นกับแหล่งน้ำของชุมชนอยู่เสมอ					
19. ปึงจัญใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
19.1 ท่านเห็นว่าแหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง					
19.2 ท่านเห็นว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนรวมทั้งตัวท่าน					
19.3 ท่านยอมรับหรือเต็มใจปฏิบัติงาน หากสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
20. ความคาดหวังในผลประโยชน์					
20.1 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ					
20.2 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม					
20.3 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมต่างๆ เพราะคิดว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ตอบแทน					
20.4 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมต่างๆ เพราะเห็นว่าชุมชนจะได้รับประโยชน์					
21. ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร					
21.1 แหล่งให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในชุมชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ และอื่นๆ มีเพียงพอ					
21.2 ท่านมีการค้นหาข้อมูลหลายๆ ช่องทาง เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใจนำไปใช้					
21.3 การรับรู้ข่าวสารและส่งข่าวสาร ท่านมีความสะดวกเพียงใด					
21.4 ระบบสื่อสารอินเตอร์เน็ตในชุมชนท่านมีการใช้มากน้อยระดับใด					
21.5 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรน้ำ โดยหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ในชุมชน					
22. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ					
22.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจ การใช้ประโยชน์โครงการด้านทรัพยากรน้ำ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
22.2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและบำรุงรักษา ทรัพยากรน้ำ					
22.3 ท่านมีความรู้ความเข้าใจการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ด้านทรัพยากรน้ำ					
22.4 ท่านมีความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์ และฟื้นฟูด้านทรัพยากรน้ำ					
22.5 ชุมชนท่านมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ					
23. การรับการฝึกอบรม					
23.1 หน่วยงานรัฐหรือเอกชน ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ แก่ชุมชน					
23.2 ท่านมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมด้าน ทรัพยากรน้ำจากหน่วยงาน หรือ องค์กรต่างๆ					
23.3 ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการใช้ ประโยชน์ การบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำ					

**ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ “ท่านมีส่วนร่วมในขั้นตอน
ต่างๆ ระดับใด”**

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การกำหนดปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข					
1. ท่านมีส่วนร่วมรวบรวมปัญหา และสาเหตุของ การเกิดปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาทางแก้ปัญหา และ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา					
3. ท่านมีส่วนนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
4. ท่านทราบสภาพพื้นที่และข้อมูลการเกิดภัยเป็น อย่างดี เช่นพื้นที่ภัยแล้ง พื้นที่น้ำท่วม					
การตัดสินใจเลือก และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา					
5. ท่านมีส่วนในการเสนอ หรือตัดสินใจเลือกแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ					
6. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือจัดลำดับ ความสำคัญโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาด้าน ทรัพยากรน้ำ ของชุมชน					
7. ท่านมีส่วนในการชักชวนสมาชิกเข้าร่วม ประชุมแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาคความ เดือดร้อนด้านทรัพยากรน้ำ					
8. ท่านมีส่วนร่วมการประชุม หรือวางแผนการ ปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน					
9. ท่านมีส่วนร่วมประสาน ใกล้เกลี่ยปัญหา เพื่อ กิจกรรม หรือการพัฒนาทรัพยากรน้ำ					
10. โครงการด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ท่าน มีการ วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมรองรับปัญหา					
11. ท่านคัดเลือกแผนดำเนินงานกิจกรรม โดยพิจารณาถึง ประโยชน์ที่ชุมชนต้องการมากที่สุด					
12. ท่านพร้อมเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ ใน การ ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน					
การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา					
13. ท่านเคยเข้าร่วมประชุม ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน โครงการด้านทรัพยากรน้ำในชุมชน					
14. ท่านมีส่วนในการติดตาม แก้ไขปัญหาด้าน ทรัพยากรน้ำให้ตรงกับความต้องการชุมชน					
15. โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วในชุมชน ส่วน ใหญ่ มีประโยชน์ตรงกับความต้องการ					
16. ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้ สังเกตดูการ เปลี่ยนแปลงของแหล่งทรัพยากรน้ำ					

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารทรัพยากร น้ำ

ท่านมีปัญหา และอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (✓)

- () ไม่ทราบเป้าหมายของการเข้าไปมีส่วนร่วม
- () นิสัยส่วนตัวไม่ชอบการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- () ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี
- () คิดว่าจะมีผลทำให้ตนเองเดือดร้อน หรือยุ่งยากเพิ่มขึ้น
- () ไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว
- () ไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม
- () คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอ
- () ทางราชการไม่มีการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วม
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ข้อเสนอแนะ ที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำ

สาขาลองส่ง

1)

.....
.....

2)

.....
.....

3)

.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ
ด้วยความปรารถนาดี จาก.....
สมโชค พุทธชาติ

ภาคผนวก ข

แสดงผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)

แสดงผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร

ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่าความสอดคล้อง (IOC)	แปลความหมาย
16.1	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
16.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
16.3	1	1	0	3	.67	สอดคล้อง
17.1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
17.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
17.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
17.4	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
18.1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
18.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
18.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
18.4	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
18.5	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
18.6	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
19.1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
19.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
19.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
20.1	0	1	1	2	.67	สอดคล้อง
20.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
20.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
20.4	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
21.1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
21.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง

21.3	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
21.4	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
21.5	1	0	1	2	.67	สอดคล้อง
22.1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
22.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
22.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
22.4	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
22.5	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
23.1	1	0	1	2	.67	สอดคล้อง
23.2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
23.3	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง

IOC = .91 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

**แสดงผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
ของแบบสอบถามตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ**

ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่าความสอดคล้อง (IOC)	แปลความหมาย
1	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
3	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
4	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
5	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
6	1	0	1	2	.67	สอดคล้อง
7	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
8	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
9	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
10	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
12	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
13	1	0	1	2	.67	สอดคล้อง
14	0	1	1	2	.67	สอดคล้อง
15	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
16	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง

IOC = .83 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ภาคผนวก ก

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.96 ดังตาราง

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.968	33

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
a16.1	2.77	1.006	30
a16.2	2.60	.968	30
a16.3	2.77	1.006	30
a17.1	3.33	1.348	30
a17.2	3.33	1.422	30
a17.3	3.00	1.232	30
a17.4	2.93	1.311	30
a18.1	3.53	1.306	30
a18.2	3.73	1.048	30
a18.3	3.63	1.217	30
a18.4	3.30	1.149	30
a18.5	3.27	1.202	30
a18.6	3.20	1.297	30
a19.1	3.63	1.426	30
a19.2	3.57	1.331	30
a19.3	3.47	1.383	30
a20.1	3.20	1.424	30
a20.2	3.20	1.324	30
a20.3	2.93	1.413	30
a20.4	3.23	1.382	30
a21.1	2.73	1.230	30
a21.2	2.57	1.251	30
a21.3	2.70	1.317	30
a21.4	2.37	1.159	30
a21.5	2.27	1.202	30
a22.1	2.63	1.098	30
a22.2	2.93	.944	30
a22.3	2.87	1.042	30
a22.4	2.73	1.015	30
a22.5	2.63	1.189	30
a23.1	2.50	1.225	30
a23.2	2.97	1.245	30
a23.3	2.67	1.093	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a16.1	96.43	771.151	.585	.967
a16.2	96.60	775.352	.530	.967
a16.3	96.43	773.495	.542	.967
a17.1	95.87	747.706	.751	.966
a17.2	95.87	740.189	.809	.966
a17.3	96.20	752.510	.752	.966
a17.4	96.27	751.582	.717	.966
a18.1	95.67	743.333	.840	.966
a18.2	95.47	761.844	.724	.966
a18.3	95.57	754.392	.733	.966
a18.4	95.90	763.541	.630	.967
a18.5	95.93	762.478	.617	.967
a18.6	96.00	749.310	.758	.966
a19.1	95.57	746.599	.721	.966
a19.2	95.63	750.792	.717	.966
a19.3	95.73	744.616	.773	.966
a20.1	96.00	736.897	.853	.966
a20.2	96.00	747.241	.772	.966
a20.3	96.27	752.064	.656	.967
a20.4	95.97	746.171	.752	.966
a21.1	96.47	762.671	.599	.967
a21.2	96.63	754.378	.712	.966
a21.3	96.50	755.638	.656	.967
a21.4	96.83	780.902	.349	.968
a21.5	96.93	769.582	.507	.968
a22.1	96.57	763.909	.655	.967
a22.2	96.27	772.892	.592	.967
a22.3	96.33	770.161	.581	.967
a22.4	96.47	774.326	.522	.967
a22.5	96.57	753.840	.760	.966
a23.1	96.70	757.941	.673	.967
a23.2	96.23	750.047	.781	.966
a23.3	96.53	762.602	.680	.967

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
99.20	804.855	28.370	33

จากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหาร
 จัดการทรัพยากรน้ำ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.95 ดังตาราง

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.954	16

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
b1	2.73	1.230	30
b2	2.57	1.165	30
b3	2.67	1.241	30
b4	2.83	1.206	30
b5	2.60	1.102	30
b6	2.43	1.165	30
b7	2.57	1.165	30
b8	2.57	1.251	30
b9	2.30	.952	30
b10	2.40	.932	30
b11	2.40	1.070	30
b12	2.80	1.324	30
b13	2.23	1.040	30
b14	2.50	.938	30
b15	2.47	1.332	30
b16	2.43	1.165	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	37.77	175.151	.742	.951
b2	37.93	172.340	.886	.949
b3	37.83	172.764	.812	.950
b4	37.67	178.782	.638	.954
b5	37.90	180.783	.635	.953
b6	38.07	175.926	.761	.951
b7	37.93	172.133	.894	.948
b8	37.93	173.582	.779	.951
b9	38.20	180.993	.738	.952
b10	38.10	179.266	.828	.950
b11	38.10	180.162	.679	.953
b12	37.70	175.941	.658	.953
b13	38.27	182.685	.606	.954
b14	38.00	181.172	.743	.952
b15	38.03	174.447	.699	.953
b16	38.07	176.340	.747	.951

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
40.50	200.810	14.171	16

ภาคผนวก ง

บันทึกข้อความและประวัติผู้ทรงคุณวุฒิ

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8

100 ถ.ทุ่งควนจีน

ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่

สงขลา 90110

13 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เรียน นายเทศมนตรี.....

ด้วยกระผม นายสมโชค พิพุทธชาติ ตำแหน่งวิศวกรโยธาชำนาญการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 นักศึกษาปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ แขนงวิชาการรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดทำแบบสอบถาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการทำการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสาขาคลองตะรุ จังหวัดสตูล” ผลการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการลุ่มน้ำ ซึ่งแบบสอบถามนี้ไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็นการแสดงความรู้สึกร และการตัดสินใจที่แตกต่างกัน เพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น

ในการนี้ จึงขอกความอนุเคราะห์ ให้เจ้าหน้าที่และประชาชน ตอบแบบสอบถาม จำนวน ชุด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมโชค พิพุทธชาติ)

ประวัติผู้ทรงคุณวุฒิ

(1) คุณไกรสร เพ็งสกุล ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 กรมทรัพยากรน้ำ วุฒិการศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2525 ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2541

(2) คุณสัมพันธ์ คุณยาภรณ์ ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่ง ตะวันตก (ส่วนที่ 2) สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 กรมทรัพยากรน้ำ วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2523 ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2547

(3) คุณสรรเสริญ สิทธิหิมะ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พ.ศ. 2535 ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2551

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสมโชติ พุทธชาติ
วัน เดือน ปี	วันที่ 7 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2500
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต(การจัดการงานก่อสร้าง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2529 วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมโยธา) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2532
สถานที่ทำงาน	สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 8 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ตำแหน่ง	วิศวกรโยธาชำนาญการ